

**Δημοσιευμένα κείμενα στην επίσημη ιστοσελίδα του
ελληνικού Υπουργείου Εξωτερικών για τις διμερείς σχέσεις
Ελλάδας – Τουρκίας και για το Κυπριακό**

*Πηγή: Ιστοσελίδα του ελληνικού Υπουργείου Εξωτερικών
Ειδικά θέματα εξωτερικής πολιτικής*

Πηγή διαδικτύου: <https://www.mfa.gr/eidika-themata-exoterikis-politikis/>

Ημερομηνία πρόσβασης στο διαδίκτυο: 16/4/2020

Περιεχόμενα

Τουρκία.....	4
Πολιτικές Σχέσεις.....	4
Ζητήματα Ελληνοτουρκικών Σχέσεων.....	6
Ελληνοτουρκική διαφορά ως προς την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας	9
Αιγιαλίτιδα ζώνη – Casus belli.....	10
Εθνικός εναέριος χώρος.....	11
Τουρκικές διεκδικήσεις	12
Θαλάσσια σύνορα	14
FIR Αθηνών	15
Έρευνα και Διάσωση	16
Τουρκικοί ισχυρισμοί περί αποστρατικοποίησης των νησιών του Αιγαίου	17
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΕΙΟΝΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ, ΙΜΒΡΟ, ΤΕΝΕΔΟ	20
Κληρονομικά δικαιώματα Ελλήνων ομογενών και περιουσίες των ευαγών ιδρυμάτων (βακουφίων) της ελληνικής μειονότητας	21
Εκπαιδευτικά θέματα.....	23
Ίμβρος και Τένεδος.....	24
Ελληνική και παγκόσμια πολιτιστική κληρονομιά στην Τουρκία	25
Έλληνες της Μικράς Ασίας και του Πόντου	26
Η ΓΕΝΟΚΤΟΝΙΑ	26
ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟ	29
Η μη αποδοχή της Οικουμενικότητας του Πατριαρχείου	30
Η άρνηση νομικής προσωπικότητας	30
Η αδυναμία εκπαίδευσης νέων κληρικών	31
Ιδιοκτησιακό καθεστώς των ελληνορθόδοξων κοιμητηρίων	31
Το μέλλον του Οικουμενικού Πατριαρχείου.....	31
ΚΥΠΡΙΑΚΟ	32
Το Κυπριακό ζήτημα σήμερα	32
ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ.....	34
Δικονοτικές Διαπραγματεύσεις	35
Παραβίαση βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ελευθεριών	38
Ανθρωπιστική παράμετρος.....	38
Εκτοπισμένοι	39
Αγνοούμενοι.....	40

Εγκλωβισμένοι	41
Εποικισμός των κατεχομένων	42
Εξωτερικές Σχέσεις – Διεύρυνση Ε.Ε. – ΤΟΥΡΚΙΑ	42

Τουρκία

Πηγή: <https://www.mfa.gr/blog/dimereis-sheseis-tis-ellados/tourkia/>

Υπάρχει εκατέρωθεν εκπροσώπηση σε επίπεδο Πρεσβειών. Επίσης λειτουργούν έμμισθες προξενικές αρχές και στις δυο χώρες, στην Τουρκία σε Κωνσταντινούπολη, Σμύρνη και Αδριανούπολη και στην Ελλάδα σε Πειραιά, Θεσσαλονίκη, Κομοτηνή και Ρόδο.

Πολιτικές Σχέσεις

Από τη δημιουργία του ανεξάρτητου ελληνικού κράτους (1830) μέχρι σήμερα οι ελληνο-τουρκικές σχέσεις πέρασαν από πολλές φάσεις και διακυμάνσεις, από περιόδους σύγκρουσης, έντασης, ύφεσης αλλά και συνεργασίας.

Με το πλέγμα των Συμφωνιών της Λωζάννης (1923) τερματίσθηκε μία οδυνηρή, και για τον Ελληνισμό της Τουρκίας, δεκαετής πολεμική περίοδος. Το εν λόγω πλέγμα συμφωνιών, που συμπεριελάμβανε, μεταξύ άλλων, υποχρεωτική ανταλλαγή πληθυσμών, αποτελεί το βασικό θεσμικό πλαίσιο που διέπει τις σχέσεις και το εδαφικό καθεστώς των δύο χωρών, αλλά και το καθεστώς της μουσουλμανικής μειονότητας στη Θράκη και των μειονοτήτων στην Τουρκία.

Η δεκαετία του '30 χαρακτηρίζεται από τις εμπνευσμένες προσπάθειες των ηγετών των δύο χωρών, Ελευθερίου Βενιζέλου και Μουσταφά Κεμάλ Ατατούρκ, προς εγκαθίδρυση φιλικών σχέσεων εμπιστοσύνης μεταξύ Ελλάδος και Τουρκίας.

Ωστόσο, από το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 1970 κυριάρχησαν στις σχέσεις των δύο χωρών αφενός το Κυπριακό και αφετέρου οι διωγμοί κατά της ελληνικής μειονότητας στην Τουρκία, με αποκορύφωμα τα γεγονότα του Σεπτεμβρίου του 1955 και τις μαζικές απελάσεις του 1964, που είχαν ως αποτέλεσμα τον αποδεκατισμό της.

Από τις αρχές της δεκαετίας του 1970 αρχίζει μια παρατεταμένη φάση έντασης στις ελληνο-τουρκικές σχέσεις, που διαρκεί μέχρι σήμερα, με δύο κύριους άξονες:

- την προσπάθεια αναθεώρησης και μεταβολής από την Τουρκία του εδαφικού status quo που αποκρυσταλλώθηκε στη Λωζάννη και σε άλλες διεθνείς συνθήκες και του νομικού καθεστώτος του θαλάσσιου και εναέριου χώρου που πηγάζει από το διεθνές δίκαιο, με την έγερση αμφισβητήσεων και διεκδικήσεων σε βάρος της κυριαρχίας, των κυριαρχικών δικαιωμάτων και της δικαιοδοσίας της Ελλάδας, και
- την εισβολή στην Κύπρο και την κατοχή, με στρατιωτικές δυνάμεις, του βόρειου τμήματός της (Ιούλιος 1974), η οποία συνεχίζεται μέχρι σήμερα.

Έκτοτε, οι σχέσεις των δύο χωρών ακροβάτησαν, ορισμένες φορές στο χείλος της ένοπλης σύγκρουσης (κρίση Μαρτίου 1987 και κρίση Ιμίων Ιανουαρίου 1996), με αφορμή τις αβάσιμες και αντίθετες με το Διεθνές Δίκαιο διεκδικήσεις και αμφισβητήσεις της Τουρκίας.

Το 1999, συνεκτιμώντας τα χρονίζοντα προβλήματα και με αφορμή τους καταστροφικούς σεισμούς που έπληξαν τις δύο χώρες, δρομολογήθηκε η διαδικασία της ελληνο-τουρκικής προσέγγισης, η οποία στο διμερές επίπεδο κινήθηκε σε τρεις άξονες:

- Στην ανάπτυξη της διμερούς συνεργασίας στον τομέα της λεγόμενης «χαμηλής πολιτικής», δηλαδή εκεί όπου δεν υπάρχει αντιπαράθεση (οικονομία και εμπόριο, τουρισμός, πολιτισμός, κοινωνία πολιτών κλπ.).
- Στη μείωση της έντασης, κυρίως της στρατιωτικής, με τη βελτίωση του ψυχολογικού κλίματος και των επαφών μεταξύ των ενόπλων δυνάμεων των δύο χωρών, μέσω της σταδιακής υιοθέτησης Μέτρων Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης (Μ.Ο.Ε.).
- Στη διερεύνηση μέσω Διερευνητικών Επαφών (Διερευνητικές Συνομιλίες) των δυνατοτήτων για μια συμφωνημένη διευθέτηση του ζητήματος της οριοθέτησης της υφαλοκρηπίδας.

Η διαδικασία προσέγγισης εκφράστηκε και στο πλαίσιο της σταθερής υποστήριξης της ευρωπαϊκής προοπτικής της γείτονας.

Από τον Οκτώβριο του 2009, ξεκίνησε μια προσπάθεια αναζωογόνησης της διαδικασίας της ελληνο-τουρκικής προσέγγισης. Στο πλαίσιο αυτό, δημιουργήθηκε και ένας νέος μηχανισμός προώθησης και διάρθρωσης της συνεργασίας των δυο χωρών σε τομείς «χαμηλής πολιτικής», το Ανώτατο Συμβούλιο Συνεργασίας (High Level Cooperation Council, HLCC), περί του οποίου ακολουθούν αναλυτικότερα στοιχεία.

Από ελληνικής πλευράς επιδιώκεται συστηματικά και με συνέπεια η περαιτέρω εξομάλυνση των διμερών σχέσεων.

Στο πλαίσιο αυτό, η ελληνική Κυβέρνηση αμέσως μετά την απόπειρα στρατιωτικού πραξικοπήματος στη γείτονα, στις 15 Ιουλίου 2016, εξέφρασε την υποστήριξη της προς τη δημοκρατικά εκλεγμένη τουρκική Κυβέρνηση, εκφράζοντας ταυτόχρονα την αμέριστη συμπαράστασή της στους αγώνες του τουρκικού λαού, όσον αφορά στις δημοκρατικές αρχές και το κράτος δικαίου.

Οι συνεπείς προσπάθειες της ελληνικής πλευράς για την περαιτέρω ενίσχυση των διμερών σχέσεων Ελλάδας και Τουρκίας αντανakλώνται σε σειρά διμερών επισκέψεων και επαφών με πλέον σημαντική την επίσκεψη στη χώρα μας του Προέδρου της Δημοκρατίας της Τουρκίας κ. R. T. Erdoğan, στις 7 και 8 Δεκεμβρίου 2017, την πρώτη επίσκεψη Αρχηγού Κράτους της γείτονας μετά από 65 έτη. Επιπροσθέτως, στις 24 Οκτωβρίου 2017, ο Υπουργός Εξωτερικών κ. Ν. Κοτζιάς πραγματοποίησε επίσκεψη εργασίας στην Άγκυρα. Πέραν του Τ/Προέδρου, στις 19 Ιουνίου 2017, πραγματοποίησε επίσκεψη εργασίας στην Ελλάδα και ο Τούρκος Πρωθυπουργός κ. B. Yildirim.

Στις 4 Σεπτεμβρίου 2018, ο Υπουργός Εξωτερικών κ. Ν. Κοτζιάς επισκέφθηκε τη Σμύρνη, προκειμένου να εγκαινιάσει, παρουσία του Τούρκου Υπουργού Εξωτερικών κ. Μ. Çavuşoğlu, το ανακαινισμένο νεοκλασικό κτήριο του Γενικού Προξενείου της Ελλάδας.

Το Ανώτατο Συμβούλιο Συνεργασίας Ελλάδας – Τουρκίας εγκαινιάσθηκε κατά την επίσκεψη στην Αθήνα του τότε Τούρκου Πρωθυπουργού κ. Erdogan, στις 14 Μαΐου 2010.

Στις 4 Μαρτίου 2013, πραγματοποιήθηκε, στην Κωνσταντινούπολη, η δεύτερη συνεδρίαση του Ανώτατου Συμβουλίου Συνεργασίας Ελλάδας – Τουρκίας, υπό την προεδρία των Πρωθυπουργών, με τη συμμετοχή Υπουργών και από τις δύο χώρες. Κατά τις εργασίες του δεύτερου Ανώτατου Συμβουλίου Συνεργασίας Ελλάδας – Τουρκίας υπεγράφησαν κείμενα συμφωνιών στον τομέα της υγείας, του τουρισμού, της καταπολέμησης της παράνομης

μετανάστευσης, της αθλητικής συνεργασίας, της γυναικείας επιχειρηματικότητας κ.ά. Πρόκειται για τομείς που άπτονται ζητημάτων της καθημερινής ζωής των πολιτών των δύο κρατών.

Η τρίτη συνεδρίαση του Ανώτατου Συμβουλίου Συνεργασίας Ελλάδας – Τουρκίας πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα, στις 5 και 6 Δεκεμβρίου 2014. Πραγματοποιήθηκε, επίσης, σειρά διμερών επαφών μεταξύ των συμμετεχόντων Υπουργών των δύο Κυβερνήσεων και υπεγράφη Κοινή Δήλωση των δύο Πρωθυπουργών. Τέλος, διοργανώθηκε Επιχειρηματικό Φόρουμ.

Στο πλαίσιο του τέταρτου Ανώτατου Συμβουλίου Συνεργασίας Ελλάδας-Τουρκίας (4ο ΑΣΣ/Σμύρνη, 8 Μαρτίου 2016), συζητήθηκαν το προσφυγικό και οι διμερείς σχέσεις, υπήρξαν διμερείς συναντήσεις των συμμετεχόντων Υπουργών ανά χαρτοφυλάκιο, ενώ υπεγράφησαν έξι (6) κείμενα συνολικά (Κοινή Διακήρυξη των δύο Πρωθυπουργών), Συμφωνία Συνεργασίας μεταξύ Πρακτορείου ΑΠΕ/ΜΠΕ-Anadolu, Πρωτόκολλο Συνεργασίας ΕΡΤ-ΤΡΤ, Μνημόνιο Κατανόησης μεταξύ Οργανισμών Λιμένων Θεσσαλονίκης-Σμύρνης, Κοινή Δήλωση Συνεργασίας στον τομέα του Τουρισμού, Μνημόνιο Προθέσεων για την Παράνομη Μετανάστευση). Εξετάσθηκε, επίσης, πέραν της προοπτικής ακτοπολικής σύνδεσης της Θεσσαλονίκης με τη Σμύρνη, η κατασκευή υπερταχείας σιδηροδρομικής γραμμής, που θα συνδέει την Κωνσταντινούπολη με τη Θεσσαλονίκη και θα καταλήγει στην Ηγουμενίτσα.

Ζητήματα Ελληνοτουρκικών Σχέσεων

Πηγή: <https://www.mfa.gr/zitimata-ellinotourkikon-sheseon/>

Στις αρχές της δεκαετίας του 1970 η Τουρκία εγκαίνιασε μια συστηματική πολιτική αμφισβήτησεων και διεκδικήσεων σε βάρος της κυριαρχίας και των κυριαρχικών δικαιωμάτων της Ελλάδας.

Σκοπός αυτής της τουρκικής πολιτικής έναντι της Ελλάδας ήταν και είναι η μεταβολή του εδαφικού status quo, που προβλέπεται σε διεθνείς συνθήκες, με κεντρικό άξονα τη Συνθήκη Ειρήνης της Λωζάννης, καθώς και του νομικού καθεστώτος στον θαλάσσιο και εναέριο χώρο που πηγάζει από το διεθνές δίκαιο και δη το δίκαιο της θάλασσας (UNCLOS).

Η έναρξη της πολιτικής αυτής, η οποία άνοιξε ένα νέο κεφάλαιο έντασης στις ελληνο-τουρκικές σχέσεις, που διαρκεί μέχρι σήμερα, σηματοδοτείται από την εμφάνιση των πρώτων διεκδικήσεων σε βάρος της ελληνικής υφαλοκρηπίδας, το 1973 και της πρώτης αμφισβήτησης του εύρους του ελληνικού εθνικού εναερίου χώρου, το 1975.

Η τουρκική πολιτική αυτή κατά της Ελλάδας συνέπεσε με την εισβολή της Τουρκίας στην Κύπρο και την κατοχή του βόρειου τμήματός της (Ιούλιος 1974), που συνεχίζεται μέχρι σήμερα, με καθοριστικές επιπτώσεις στις σχέσεις των δύο χωρών και στην επαύξηση της έντασης.

Έκτοτε η Τουρκία άρχισε να πλέκει έναν καμβά συνεχώς αυξανόμενων αμφισβήτησεων και διεκδικήσεων που έφεραν τις δύο χώρες ακόμη και στο χείλος ένοπλης σύγκρουσης (κρίση Μαρτίου 1987 και κρίση Ιμίων Ιανουαρίου 1996).

Με άξονα τη διαφορά για την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας (1973), και την κρίση που επακολούθησε φέρνοντας τις δύο χώρες σε έντονη αντιπαράθεση, της οποίας επιλήφθηκε τελικώς, κατόπιν ελληνικής πρωτοβουλίας, τόσο το Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών, όσο και το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης, η Τουρκία άρχισε, σταδιακά, να θέτει σε εφαρμογή την πολιτική των αυξανόμενων αμφισβητήσεων και διεκδικήσεων που σταδιακά περιέλαβε:

- αμφισβήτηση του νομίμου και κυριαρχικού δικαιώματος της Ελλάδας, με απειλή πολέμου (*casus belli*), να επεκτείνει την αιγιαλίτιδα ζώνη της μέχρι τα 12 ναυτικά μίλια, όπως προβλέπει το Δίκαιο της Θάλασσας και όπως έχει πράξει το σύνολο σχεδόν των παράκτιων κρατών της διεθνούς κοινότητας, της Τουρκίας συμπεριλαμβανομένης (σε Εύξεινο Πόντο και Ανατολική Μεσόγειο),
- αμφισβήτηση του εύρους του ελληνικού εθνικού εναέριου χώρου, μέσω συνεχών παραβιάσεών του από τουρκικά μαχητικά αεροσκάφη,
- αμφισβήτηση της ελληνικής κυριαρχίας επί νησιών και παραβίασή της ακόμα και στην περίπτωση κατοικημένων περιοχών,
- αμφισβήτηση των θαλάσσιων συνόρων
- αμφισβήτηση των αρμοδιοτήτων εντός του FIR Αθηνών που ασκεί η Ελλάδα βάσει αποφάσεων του ICAO, και η συνεχής άρνηση συμμόρφωσης της Τουρκίας προς τους κανόνες εναέριας κυκλοφορίας,
- αμφισβήτηση των αρμοδιοτήτων της Ελλάδας εντός της περιοχής ευθύνης της για θέματα έρευνας και διάσωσης και
- απαίτηση της Τουρκίας για αποστρατιωτικοποίηση των νησιών του Ανατολικού Αιγαίου.

Τις προαναφερόμενες αμφισβητήσεις, η Τουρκία προωθεί στην πράξη με μεθόδους και πρακτικές που αντίκεινται στις θεμελιώδεις αρχές του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών (απειλή πολέμου, βίαιες παραβιάσεις εθνικού εναέριου χώρου που πραγματοποιεί ακόμα και με οπλισμένα μαχητικά αεροσκάφη και μάλιστα υπεράνω κατοικημένων νησιών κλπ.).

Πώς απαντά η Ελλάδα στην τουρκική στάση; Η Ελλάδα είναι αυστηρώς προσηλωμένη στην αρχή της ειρηνικής επίλυσης των διαφορών επί τη βάση του διεθνούς δικαίου. Η Ελλάδα έχει αποδεχθεί με δήλωσή της τη γενική υποχρεωτική δικαιοδοσία του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης με τις εξαιρέσεις που ρητά ορίζονται στο κείμενο αυτής, ενώ έχει κυρώσει τη Σύμβαση των ΗΕ για το Δίκαιο της Θάλασσας (UNCLOS 1982). Με δήλωσή της το 2015 εξαίρεσε από τη δικαιοδοσία του Δικαστηρίου της Σύμβασης τις οριοθετήσεις θαλασσιών ζωνών, σύμφωνα με το άρθρο 298 αυτής (η δήλωση ανευρίσκεται στον ακόλουθο διαδικτυακό τόπο του θεματοφύλακα της Σύμβασης)

Η Ελλάδα επιδιώκει, στο πλαίσιο αυτό, να επιλύσει τη μόνη διαφορά που υφίσταται μεταξύ Ελλάδος και Τουρκίας, δηλαδή την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας, σύμφωνα με τους κανόνες του διεθνούς δικαίου και, ειδικότερα, το δίκαιο της θάλασσας.

Ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο στις ελληνο-τουρκικές σχέσεις επιτελεί η ευρωπαϊκή προοπτική της Τουρκίας. Η Ελλάδα αποτελεί συνεπή και ειλικρινή υποστηρικτή της ενταξιακής πορείας της Τουρκίας, γιατί θεωρεί ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι καταλύτης για την περιφερειακή σταθερότητα και ανάπτυξη και πιστεύει ότι η ένταξη της Τουρκίας, αφού εκπληρωθούν οι

αναγκαίες προϋποθέσεις που τέθηκαν από την Ε.Ε., θα είναι επωφελής για την ίδια, την Ευρώπη και την ευρύτερη περιοχή.

Θεμελιώδης προϋπόθεση για την ένταξη της Τουρκίας στην ΕΕ είναι η έγκαιρη πλήρωση των ενταξιακών κριτηρίων, μεταξύ των οποίων συμπεριλαμβάνεται και ο σεβασμός της αρχής της καλής γειτονίας. Στο πλαίσιο αυτό, η ειρηνική επίλυση των διαφορών, συμπεριλαμβανομένης της προσφυγής στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης, εφόσον χρειασθεί, έχει αναχθεί σε βασικό κριτήριο, προαπαιτούμενο και προτεραιότητα στο πλαίσιο της ενταξιακής διαδικασίας της Τουρκίας και αποτυπώνεται στα θεμελιώδη ενταξιακά κείμενα (Διαπραγματευτικό Πλαίσιο, Εταιρική Σχέση), αλλά και στη Στρατηγική για τη Διεύρυνση, στις ετήσιες Εκθέσεις Προόδου, σε Συμπεράσματα του Συμβουλίου και σε άλλα επίσημα κείμενα της ΕΕ.

Πέραν τούτου, η Τουρκία, στο πλαίσιο της ενταξιακής της πορείας, οφείλει να εκπληρώσει διεθνείς και ευρωπαϊκές υποχρεώσεις της όσον αφορά το σεβασμό των μειονοτικών δικαιωμάτων και της θρησκευτικής ελευθερίας. Η Ελλάδα αποδίδει ιδιαίτερη σημασία στο σεβασμό, από την Τουρκία, των διεθνώς αναγνωρισμένων δικαιωμάτων της ελληνικής μειονότητας και της θρησκευτικής ελευθερίας του Οικουμενικού Πατριαρχείου.

Παρά κάποια βήματα προς τη σωστή κατεύθυνση, που έχει πραγματοποιήσει η Τουρκία σε σχέση με την ελληνική μειονότητα στην Κωνσταντινούπολη και στην Ίμβρο και με το Οικουμενικό Πατριαρχείο, η Άγκυρα παραμένει εγκλωβισμένη σε μια παρωχημένη λογική αμοιβαιότητας, που δεν ερείδεται επί του διεθνούς δικαίου. Συγκεκριμένα, η Τουρκία εξακολουθεί να συνδέει τις υποχρεώσεις της, όσον αφορά το σεβασμό των δικαιωμάτων του ανθρώπου και της θρησκευτικής ελευθερίας των πολιτών της, με τη μουσουλμανική μειονότητα στη Θράκη.

Η Ελληνική Πολιτεία, πέραν της πλήρους και έμπρακτης συμμόρφωσης με τις ειδικότερες προβλέψεις της Συνθήκης της Λωζάννης και του διεθνούς δικαίου εν γένει, σέβεται τις θρησκευτικές πεποιθήσεις και πολιτιστικές ιδιαιτερότητες των τριών συνιστωσών της μουσουλμανικής μειονότητας στη Θράκη και επιφυλάσσει στους Έλληνες πολίτες, μέλη της μειονότητας, πλήρη ισονομία και ισοπολιτεία. Αφουγκραζόμενη τις επιθυμίες των Ελλήνων μουσουλμάνων, που κατοικούν στη Θράκη, και διαβουλευόμενη μαζί τους, σχεδιάζει και εφαρμόζει μία συνεπή και συνεκτική πολιτική για την καλύτερη δυνατή αντιμετώπιση των αναγκών τους σε όλους τους τομείς.

Οι τουρκικές απόπειρες σφετερισμού της ταυτότητας της μειονότητας και ισοπέδωσης των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της κάθε συνιστώσας αντιστρατεύονται το διεθνές δίκαιο και καταλήγουν σε παραβίαση των δικαιωμάτων των μελών της μειονότητας. Την καλύτερη και ηχηρότερη απάντηση στις απόπειρες αυτές δίνει η ίδια η μειονότητα, με την ενεργή και γόνιμη συνεισφορά της στο πολιτικό, οικονομικό και κοινωνικό γίγνεσθαι της χώρας.

Η εξομάλυνση και βελτίωση των ελληνοτουρκικών σχέσεων, πέραν της σημασίας της στο διμερές επίπεδο, αποτελεί, επίσης, σημαντικό παράγοντα για τη σταθερότητα της Νοτιο-Ανατολικής Ευρώπης και της Ανατολικής Μεσογείου.

Η Ελλάδα αποδίδει μεγάλη σημασία στο σεβασμό της αρχής της καλής γειτονίας –που αποτελεί, εξ άλλου, πυλώνα της διαδικασίας της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης–, και καταβάλλει κάθε δυνατή προσπάθεια για την εμπέδωση και θεμελίωσή της.

Αποτελεί σταθερή επιδίωξη της Ελλάδας η μετατροπή της ελληνοτουρκικής σχέσης από αντιπαραθετική σε συνεργατική. Γι' αυτό και τείνει χείρα φιλίας στην Τουρκία, καλώντας την να συνεργασθεί, με πνεύμα συναινετικό και εποικοδομητικό, όπως αρμόζει σε γείτονες, για την πλήρη εξομάλυνση των ελληνοτουρκικών σχέσεων.

Ελληνοτουρκική διαφορά ως προς την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας

Πηγή: <https://www.mfa.gr/zitimata-ellinotourkikon-sheseon/eidikotera-keimena/oriothetisi-yfalokripidas.html>

Η έναρξη της διαφοράς σχετικά με την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας τοποθετείται χρονικά στον Νοέμβριο του 1973, όταν η τουρκική κρατική εταιρεία πετρελαίων χορήγησε άδειες για διεξαγωγή ερευνών επί της ελληνικής υφαλοκρηπίδας δυτικά των ελληνικών νησιών του Ανατολικού Αιγαίου.

Έκτοτε, οι επανειλημμένες τουρκικές απόπειρες παραβίασης των κυριαρχικών δικαιωμάτων της Ελλάδας επί της υφαλοκρηπίδας της έχουν αποτελέσει σοβαρότατο σημείο τριβής στις διμερείς σχέσεις, φέρνοντας τις δύο χώρες ακόμα και στο χείλος ένοπλης σύγκρουσης (1974, 1976, 1987).

Το 1976, η Ελλάδα έφερε το θέμα στο Συμβούλιο Ασφαλείας, λόγω της σοβαρότητάς του, και παράλληλα προσέφυγε μονομερώς στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης. Η Τουρκία δεν την ακολούθησε, επικαλούμενη τη μη αναγνώριση της δικαιοδοσίας του Δικαστηρίου από αυτήν. Το Δικαστήριο δεν υπεισήλθε στην ουσία του ζητήματος για τυπικούς λόγους, λόγω έλλειψης αρμοδιότητας.

Οι δύο χώρες άρχισαν διαπραγματεύσεις για το θέμα της υφαλοκρηπίδας τον Νοέμβριο του 1976, συνυπογράφοντας το γνωστό ως Πρακτικό της Βέρνης, το οποίο έθετε το πλαίσιο του διαλόγου. Ο διάλογος, όμως, τερματίστηκε άπρακτος το 1981, λόγω των συνεχών παλινδρομήσεων και της αδιάλλακτης στάσης της Τουρκίας, οπότε εξέπνευσε παράλληλα και το Πρακτικό της Βέρνης, το οποίο αφορούσε τις συγκεκριμένες διαπραγματεύσεις και επομένως η ισχύς και η διάρκειά του τελούσαν σε άμεση συνάρτηση με εκείνες.

Τον Μάρτιο του 2002, στο πλαίσιο της διαδικασίας της ελληνο-τουρκικής προσέγγισης που εγκαινιάσθηκε το 1999, οι δύο πλευρές συμφώνησαν σε μια διαδικασία εμπιστευτικών Διερευνητικών Επαφών, οι οποίες συνεχίζονται μέχρι σήμερα, με σκοπό να διερευνηθεί εάν και κατά πόσον υπάρχει κοινό έδαφος και συντρέχουν οι προϋποθέσεις για την έναρξη διαπραγματεύσεων που θα μπορούσαν ενδεχομένως να καταλήξουν σε συμφωνία για την υφαλοκρηπίδα.

Σε περίπτωση που διαφανεί ότι δεν καθίσταται δυνατή η εξεύρεση κοινού εδάφους εντός εύλογου χρόνου, η πάγια θέση της Ελλάδας, η οποία συνάδει απολύτως με το διεθνές δίκαιο και έχει τεθεί και ως κριτήριο στην ενταξιακή πορεία της Τουρκίας, είναι η παραπομπή του ζητήματος στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης (ΔΔΧ), προκειμένου να μη δαιωνισθεί η διαφορά. Δεδομένου, όμως, ότι η Τουρκία δεν έχει αναγνωρίσει τη γενική υποχρεωτική δικαιοδοσία του Δικαστηρίου, απαιτείται ειδική συμφωνία (συνυποσχετικό) που θα αποτελέσει τη νομική βάση για τη δικαιοδοσία του ΔΔΧ.

Οι θέσεις της Ελλάδας επί της ουσίας του ζητήματος της υφαλοκρηπίδας και των ορίων αυτής, βασίζονται στις προβλέψεις του ισχύοντος δικαίου της θαλάσσης, συμβατικού και εθιμικού και είναι οι εξής:

- Η Σύμβαση για το Δίκαιο της Θάλασσας προβλέπει κυριαρχικά δικαιώματα του παρακτίου κράτους επί της υφαλοκρηπίδας, το εύρος της οποίας είναι τουλάχιστον 200 ν.μ., εφόσον το επιτρέπει η απόσταση μεταξύ των αντικειμένων ακτών. Τα δικαιώματα αυτά του παρακτίου κράτους υφίστανται ipso facto και ab initio. Η Ελλάδα κύρωσε την ως άνω Σύμβαση με τον Ν. 2321/1995, που βάσει του Συντάγματος υπερισχύει κάθε αντίθετης διάταξης νόμου, αλλά και ως νεώτερος νόμος κατισχύει παντός παλαιότερου.
- Σύμφωνα με το άρθρο 121 (2) της Σύμβασης Δικαίου της Θάλασσας, όλα τα νησιά δικαιούνται αιγιαλίτιδας ζώνης, συνορεύουσας ζώνης, αποκλειστικής οικονομικής ζώνης (ΑΟΖ) και υφαλοκρηπίδας. Οι ζώνες αυτές καθορίζονται σύμφωνα με τις γενικές διατάξεις της Σύμβασης, όπως αυτές εφαρμόζονται στις ηπειρωτικές περιοχές. Ο γενικός αυτός κανόνας αποτελεί και εθιμικό δίκαιο, δεσμεύει, δηλαδή, και τα κράτη που δεν είναι συμβαλλόμενα στη Σύμβαση. Κατ' εφαρμογή του κανόνα αυτού, όλα τα ελληνικά νησιά, σύμφωνα με το δίκαιο της θάλασσας, έχουν υφαλοκρηπίδα.
- Στο πλαίσιο αυτό, ζήτημα οριοθέτησης της υφαλοκρηπίδας τίθεται μόνον μεταξύ των αντικείμενων ακτών των ελληνικών νησιών που βρίσκονται απέναντι από την Τουρκία και των τουρκικών ακτών.
- Ως προς τη μέθοδο οριοθέτησης, πάγια θέση της χώρας μας αποτελεί ότι η οριοθέτηση όλων των θαλασσίων ζωνών, συμπεριλαμβανομένης της υφαλοκρηπίδας, θα πρέπει να γίνει με βάση την αρχή της ίσης απόστασης/μέσης γραμμής.

Συναφώς σημειώνεται ότι, σύμφωνα με το άρθρο 156 του Ν 4001/2011 (ΦΕΚ Α' 179 - «για τη λειτουργία Ενεργειακών Αγορών Ηλεκτρισμού και Φυσικού Αερίου, για Έρευνα, Παραγωγή και δίκτυα μεταφοράς Υδρογονανθράκων και άλλες ρυθμίσεις»), ελλείψει συμφωνίας οριοθέτησης με γειτονικά κράτη, το εξωτερικό όριο της ελληνικής υφαλοκρηπίδας είναι η μέση γραμμή μεταξύ των ελληνικών ακτών και των ακτών που είναι παρακείμενες ή αντικείμενες σε αυτές.

Αιγιαλίτιδα ζώνη – Casus belli

Πηγή: <https://www.mfa.gr/zitimata-ellinotourkikon-sheseon/eidikotera-keimena/aigialitida-zoni-casus-belli.html>

Το εύρος της αιγιαλίτιδας ζώνης της Ελλάδας ορίστηκε το 1936 στα 6 ναυτικά μίλια από την ακτή (Ν. 230/1936 και μεταγενέστερο Ν.Δ. 187/1973). Διατηρήθηκε, εντούτοις, ρητώς το όριο των 10 ναυτικών μιλίων αιγιαλίτιδας ζώνης όσον αφορά στον εναέριο χώρο, βάσει της προγενέστερης νομοθεσίας (Διάταγμα της 6ης Σεπτεμβρίου 1931, σε συνδυασμό με τον νόμο 5017/1931).

Βάσει εθιμικού κανόνα του Δικαίου της Θάλασσας, που ενσωματώνεται και στη Σύμβαση των ΗΕ για το Δίκαιο της Θάλασσας, η Ελλάδα δικαιούται να επεκτείνει μέχρι τα 12 ν.μ. την αιγιαλίτιδα ζώνη της.

Το δικαίωμα επέκτασης του ορίου της αιγιαλίτιδας ζώνης μέχρι τα 12 ν.μ. είναι κυριαρχικό και ασκείται μονομερώς και κατά συνέπεια δεν υπόκειται σε κανενός είδους περιορισμό ή εξαίρεση και δεν επιδέχεται αμφισβητήσεως από τρίτα κράτη (το άρθρο 3 της Σύμβασης, που ενσωματώνει κανόνα εθιμικού δικαίου, ουδένα περιορισμό ή εξαίρεση ως προς το δικαίωμα αυτό θέτει). Η συντριπτική πλειοψηφία των παράκτιων κρατών, πλην ελαχίστων εξαιρέσεων, έχει προσδιορίσει το εύρος της αιγιαλίτιδας ζώνης στα 12 ν.μ. Η ίδια η Τουρκία

έχει επεκτείνει, ήδη από το 1964, την αιγιαλίτιδα ζώνη της στα 12 ν.μ. στον Εύξεινο Πόντο και τη Μεσόγειο.

Η Ελλάδα κατά την κύρωση της Σύμβασης για το Δίκαιο της Θάλασσας (Ν. 2321/1995) δήλωσε ρητά ότι επιφυλάσσεται να ασκήσει σε οιοδήποτε χρόνο το δικαίωμά της να επεκτείνει την αιγιαλίτιδα ζώνη της μέχρι τα 12 ν.μ.

Ως αντίδραση προς τη νόμιμη αυτή θέση της Ελλάδας, η τουρκική Βουλή εξουσιοδότησε με ψήφισμά της (8/6/1995) την τουρκική κυβέρνηση, εν λευκώ και στο διηνεκές, να κηρύξει πόλεμο (*casus belli*) στην Ελλάδα (εξουσιοδότηση για χρήση και στρατιωτικών μέσων κατά της Ελλάδος), σε περίπτωση που η τελευταία επεκτείνει την αιγιαλίτιδα ζώνη της πέραν των 6 ν.μ.

Η συμπεριφορά αυτή της Τουρκίας παραβιάζει κατάφωρα θεμελιώδεις αρχές του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών περί απαγόρευσης χρήσης ή απειλής χρήσης βίας (άρθρο 2, παρ. 4), περί ειρηνικής επίλυσης (άρθρο 2, παρ. 3) και περί καλής γειτονίας και ειρηνικής συνύπαρξης (Προοίμιο).

Παράλληλα, δυναμιτίζει τη συμμαχική σχέση που οφείλουν να έχουν κράτη που μετέχουν στην ίδια Συμμαχία και αντίκειται στις βασικές αρχές στις οποίες στηρίζεται το ΝΑΤΟ (άρθρα 1 και 2 του Βορειοατλαντικού Συμφώνου).

Η άρση του *casus belli* έχει συμπεριληφθεί μεταξύ των βασικών κριτηρίων για την ένταξη της Τουρκίας στην ΕΕ, στο πλαίσιο της υποχρέωσής της για πλήρη σεβασμό του Διεθνούς Δικαίου και της καλής γειτονίας που αποτελεί θεμέλια αρχή πάνω στην οποία έχει οικοδομηθεί η Ευρωπαϊκή Ένωση. Είναι αυτονόητο ότι ένα υποψήφιο προς ένταξη κράτος δεν είναι δυνατόν να απειλεί με πόλεμο άλλο κράτος και πολύ περισσότερο ένα μέλος της ΕΕ και μελλοντικό εταίρο.

Αποτελεί, επίσης, αναγκαία προϋπόθεση για την ουσιαστική βελτίωση των ελληνο-τουρκικών σχέσεων και τη μείωση της έντασης. Είναι προφανές ότι οι προσπάθειες εξομάλυνσης των σημείων τριβής και ειρηνικής επίλυσης των διαφορών δεν μπορούν να ευοδωθούν υπό το κράτος απειλής πολέμου.

Εθνικός εναέριος χώρος

Πηγή: <https://www.mfa.gr/zitimata-ellinotourkikon-sheseon/eidikotera-keimena/ethnikos-enaerios-horos.html>

Η κυριαρχία της Ελλάδας στον αέρα ασκείται εντός 10 ν.μ. από τις ακτές της (δυνάμει του Διατάγματος της 6ης Σεπτεμβρίου 1931, σε συνδυασμό με τους νόμους 5017/1931, 230/1936 και 1815/1988). Η Ελλάδα, ως κυρίαρχο κράτος, επέλεξε να ασκεί κυριαρχία στον αέρα μέχρι το όριο των 10 ν.μ. των χωρικών της υδάτων που όρισε το 1931, όσον αφορά τα ζητήματα αεροπορίας και αστυνομεύσεως αυτής, ενώ στη θάλασσα επέλεξε να ασκεί κυριαρχία μέχρι τα 6 ν.μ. (Ν. 230/1936 και Ν.Δ. 187/1973).

Η Τουρκία παραβιάζει συνεχώς τον ελληνικό εθνικό εναέριο χώρο με στρατιωτικά αεροσκάφη, συχνότατα οπλισμένα, τα οποία πραγματοποιούν και πτήσεις σε χαμηλό ύψος ακόμη και άνωθεν κατοικημένων νησιών.

Η συμπεριφορά αυτή της Τουρκίας, πέραν της κατάφωρης παραβίασης της ελληνικής κυριαρχίας και του ως εκ τούτου ενδεχομένου πρόκλησης θερμού επεισοδίου, δημιουργεί κινδύνους και για την πολιτική αεροπορία.

Ο ισχυρισμός της Τουρκίας περί αντιθέσεως του εύρους του ελληνικού εθνικού εναερίου χώρου προς το διεθνές δίκαιο είναι αβάσιμος για τους εξής λόγους:

α) δεδομένου ότι ο «δικαιούμενος το μείζον, δικαιούται και το έλασσον», η άσκηση κυριαρχίας στον εναέριο χώρο μέχρι τα 10 ν.μ. είναι απολύτως νόμιμη, αφού δεν υπερβαίνει τα 12 ν.μ. που ορίζει το δίκαιο της θάλασσας ως ανώτατο όριο του εύρους της αιγιαλίτιδας ζώνης και του εθνικού εναερίου χώρου,

β) η Ελλάδα έχει προβεί στη γνωστοποίηση της ανωτέρω νομοθεσίας,

γ) η Τουρκία, από το 1931 και για πολλές δεκαετίες αποδεχόταν το εύρος των 10 ν.μ. του ελληνικού εθνικού εναερίου χώρου χωρίς ουδεμία διαμαρτυρία ή αμφισβήτηση, γεγονός που θεμελιώνει κατά το διεθνές δίκαιο σιωπηρή αποδοχή. Το σχετικό Προεδρικό Διάταγμα εφαρμόστηκε από το 1931 ομοιόμορφα, χωρίς οποιαδήποτε διαμαρτυρία όσον αφορά στη νομική του βάση.

Τουρκικές διεκδικήσεις

Πηγή: <https://www.mfa.gr/zitimata-ellinotourkikon-sheseon/eidikotera-keimena/tourkikes-diekdikeseis.html>

Την καινοφανή θεωρία περί "γκρίζων ζωνών" ανέπτυξαν Τούρκοι αξιωματούχοι από τα μέσα της δεκαετίας του '90. Η θεωρία αυτή "επανερμηνείας" των διεθνών Συνθηκών συνίσταται στην αμφισβήτηση της ελληνικής κυριαρχίας σε μία σειρά νήσων, νησίδων και βραχονησίδων στο Αιγαίο. Ειδικότερα, η Τουρκία ισχυρίζεται ότι η ελληνική κυριαρχία υφίσταται μόνο σε εκείνα τα νησιά του Αιγαίου, τα οποία αναφέρονται ονομαστικά στα κείμενα των Συνθηκών με τις οποίες αυτά τα νησιά παραχωρήθηκαν στην Ελλάδα.

Το διεθνές νομικό πλαίσιο, ωστόσο, με το οποίο ρυθμίστηκαν τα θέματα κυριαρχίας στην περιοχή μετά τους Παγκοσμίους Πολέμους (Συνθήκες Λωζάνης 1923 και Παρισίων 1947) είναι απολύτως σαφές και αδιαμφισβήτητο.

Ειδικότερα το άρθρο 12 της Συνθήκης της Λωζάνης του 1923 προβλέπει τα εξής: «Η ληφθείσα απόφασις της 13ης Φεβρουαρίου 1914 υπό της Συνδιασκέψεως του Λονδίνου εις εκτέλεσιν των άρθρων 5 της Συνθήκης του Λονδίνου της 17/30 Μαΐου 1913 και 15 της Συνθήκης των Αθηνών της 1/14 Νοεμβρίου 1913, η κοινοποιηθείσα εις την Ελληνικήν Κυβέρνησιν τη 13 Φεβρουαρίου 1914 και αφορώσα εις την κυριαρχίαν της Ελλάδος επί των νήσων της Ανατολικής Μεσογείου, εκτός της Ίμβρου, Τενέδου και των Λαγουσών νήσων (Μαυρυών), ιδία των νήσων Λήμνου, Σαμοθράκης, Μυτιλήνης, Χίου, Σάμου και Ικαρίας επικυρούται, υπό την επιφύλαξιν των διατάξεων της παρούσης Συνθήκης των συναφών προς τις υπό την κυριαρχίαν της Ιταλίας διατελούσας νήσους, περί των διαλαμβάνει το άρθρο 15. Εκτός αντιθέτου διατάξεως της παρούσης Συνθήκης, αι νήσοι, αι κείμεναι εις μικροτέραν απόστασιν των τριών μιλίων της ασιατικής ακτής, παραμένουσιν υπό την τουρκικήν κυριαρχίαν».

Σύμφωνα με το άρθρο 15 της Συνθήκης της Λωζάνης "Η Τουρκία παραιτείται υπέρ της Ιταλίας παντός δικαιώματος και τίτλου επί των κάτωθι απαριθμουμένων νήσων, τουτέστι

της Αστυπалаίας, Ρόδου, Χάλκης, Καρπάθου, Κάσσου, Τήλου, Νισύρου, Καλύμνου, Λέρου, Πάτμου, Λειψούς, Σύμης και Κω, των κατεχομένων νυν υπό της Ιταλίας και των νησίδων των εξ αυτών εξαρτωμένων, ως και της νήσου Καστελλορίζου". Περαιτέρω, το άρθρο 14 της Συνθήκης Ειρήνης των Παρισίων (10.12.1947) προβλέπει : «Η Ιταλία εκχωρεί εις την Ελλάδα εν πλήρει κυριαρχία τας νήσους της Δωδεκανήσου τας κατωτέρω απαριθμουμένας, ήτοι: Αστυπάλαιαν, Ρόδον, Χάλκην, Κάρπαθον, Κάσον, Τήλον, Νίσυρον, Κάλυμνον, Λέρον, Πάτμον, Λειψών, Σύμην, Κω και Καστελλόριζον, ως και τας παρακειμένας νησίδας».

Σύμφωνα με το άρθρο 16 της Συνθήκης της Λωζάννης : «Η Τουρκία δηλοί ότι παραιτείται παντός τίτλου και δικαιώματος πάσης φύσεως επί των εδαφών ή εν σχέσει προς τα εδάφη άτινα κείνται πέραν των προβλεπομένων υπό της παρούσης Συνθήκης ορίων, ως και επί των νήσων, εκτός εκείνων ων η κυριαρχία έχει αναγνωρισθή αυτή δια της παρούσης

Συνθήκης, της τύχης των εδαφών και των νήσων τούτων κανονισθείσης ή κανονισθησομένης μεταξύ των ενδιαφερομένων.

Αι διατάξεις του παρόντος άρθρου δεν θίγουνι τας συνομολογηθείσας ή συνομολογηθησομένας ιδιαίτερας συμφωνίας μεταξύ της Τουρκίας και των ομόρων χωρών λόγω της γειτνιάσεως αυτών».

Δυνάμει των νομικών αυτών τίτλων, η Ελλάδα ασκεί νομίμως, αδιαλείπτως, εμπράκτως και με ειρηνικό τρόπο την κυριαρχία της επί όλων των νήσων, νησίδων και βραχονησίδων που εμπίπτουν, κατά τα προαναφερόμενα, στο έδαφός της χωρίς να έχει υπάρξει ουδεμία αμφισβήτηση από άλλο κράτος, πλην των αβάσιμων όψιμων αμφισβητήσεων της Τουρκίας.

Περίπτωση Ιμίων

Στις 26 Δεκεμβρίου 1995, όταν τουρκικό φορτηγό πλοίο προσάραξε σε μία εκ των νησίδων Ίμια, ο πλοίαρχος αρνήθηκε αρχικά την προσφερθείσα εκ μέρους των ελληνικών Αρχών βοήθεια, υποστηρίζοντας ότι ευρίσκεται εντός τουρκικών χωρικών υδάτων, για να δεχθεί στο τέλος να ρυμουλκηθεί από ελληνικό ρυμουλκό στην Τουρκία.

Στις 27 Ιανουαρίου 1996, δημοσιογράφοι της τουρκικής εφημερίδας Hürriyet υπέστειλαν την ελληνική σημαία και ύψωσαν την τουρκική στη νησίδα Ιμια. Την επομένη το ελληνικό Πολεμικό Ναυτικό υπέστειλε την τουρκική και ύψωσε την ελληνική σημαία. Ακολούθως τουρκικά πολεμικά πλοία κατέπλευσαν στην περιοχή παρακολουθούμενα από ελληνικά. Σημειώθηκαν παραβιάσεις ελληνικών χωρικών υδάτων από τουρκικά πολεμικά πλοία, αλλά και ελληνικού εναερίου χώρου από τουρκικά μαχητικά αεροσκάφη. Αποκορύφωμα της τουρκικής πρόκλησης ήταν η αποβίβαση ανδρών του τουρκικού στρατού στη δεύτερη εκ των νησίδων, δηλαδή η στρατιωτική κατάληψη τμήματος της ελληνικής επικράτειας. Η κρίση αποκλιμακώθηκε με την απομάκρυνση των εκατέρωθεν δυνάμεων από την περιοχή και την επιστροφή στην προτέρα κατάσταση.

Το Τουρκικό ΥΠΕΞ με ρηματικές διακοινώσεις του επικαλείται τουρκική κυριαρχία επί των Ιμίων και -στο πλαίσιο έμπρακτης εφαρμογής της "θεωρίας των γκρίζων ζωνών"- έχει θέσει θέμα διμερούς διαπραγμάτευσης για νήσους, νησίδες και βραχονησίδες στο Αιγαίο, το καθεστώς των οποίων είναι δήθεν αδιευκρίνιστο από νομικής απόψεως.

Οστόσο, το νομικό καθεστώς των νήσων και νησίδων του Αιγαίου είναι ξεκάθαρο. Η ελληνική κυριαρχία επί των Ιμίων προκύπτει σαφώς από διεθνή συμβατικά κείμενα, δηλαδή τη Συνθήκη της Λωζάννης του 1923, τις Ιταλο-τουρκικές Συμφωνίες του 1932 και τη Συνθήκη των Παρισίων του 1947. Συγκεκριμένα:

- Βάσει της Συνθήκης της Λωζάννης (άρθρο 15) τα Ίμια μαζί με όλο το Δωδεκανησιακό σύμπλεγμα περιήλθαν στην Ιταλία. Επιπλέον, από τα άρθρα 12 και 16 προκύπτει ότι η Τουρκία παραιτήθηκε κάθε κυριαρχικού δικαιώματος επί όλων των νησιών που βρίσκονται πέραν των 3 μιλίων από την ασιατική ακτή, πλην της Ίμβρου, της Τενέδου και των Λαγουσών. Συνεπώς παραιτήθηκε κάθε κυριαρχικού της δικαιώματος και επί των Ιμίων που βρίσκονται σε απόσταση 3,7 μίλια από τις τουρκικές ακτές.

- Με την Ιταλο-Τουρκική Συμφωνία του Ιανουαρίου 1932 και του συμπληρωματικού αυτής Πρωτοκόλλου της 28.12.1932, οριοθετήθηκαν τα θαλάσσια σύνορα των δύο χωρών μεταξύ Μικρασιατικής Ακτής και Δωδεκανησιακού συμπλέγματος. Τονίζεται ότι τα Ίμια περιήλθαν στην Ιταλία με τη Συνθήκη της Λωζάννης, κάτι που απλώς επιβεβαιώνεται από το γεγονός ότι στο σημείο 30 του συμπληρωματικού Πρωτοκόλλου που υπεγράφη στις 28.12.1932 αναφέρονται ως ένα από τα σημεία ιταλικής κυριαρχίας από τα οποία θα υπολογίζεται η μέση γραμμή για το διαχωρισμό των χωρικών υδάτων μεταξύ Ιταλίας και Τουρκίας.

- Βάσει της Συνθήκης Ειρήνης των Παρισίων του 1947 (άρθρο 14), η κυριαρχία επί των Δωδεκανήσων, συμπεριλαμβανομένων των Ιμίων, περιήλθε από την Ιταλία στην Ελλάδα. Δηλαδή, η Ελλάδα διαδέχθηκε την Ιταλία, ασκούσα αυτή πλέον κυριαρχία επί των Δωδεκανήσων.

Την προαναφερθείσα νομική επιχειρηματολογία συμπληρώνει η έμπρακτη, ειρηνική και συνεχής άσκηση κυριαρχίας επί των Ιμίων από την Ελλάδα, αδιαλείπτως από το 1947, χωρίς η Τουρκία να την αμφισβητήσει ποτέ μέχρι την κρίση 1995-96.

Θαλάσσια σύνορα

Πηγή: <https://www.mfa.gr/zitimata-ellinotourkikon-sheseon/eidikotera-keimena/thalassia-sinora.html>

Τα θαλάσσια σύνορα μεταξύ Ελλάδος και Τουρκίας είναι σαφώς οριοθετημένα. Ειδικότερα:

- στη θαλάσσια περιοχή στις εκβολές του Έβρου αυτά είναι οριοθετημένα βάσει του Πρωτοκόλλου των Αθηνών της 26ης Νοεμβρίου 1926.

- στη θαλάσσια περιοχή που εκτείνεται νοτίως του Έβρου μέχρι τη Σάμο και την Ικαρία, ελλείψει σχετικών συμβατικών ρυθμίσεων με την Τουρκία εφαρμόζεται η αρχή της ίσης απόστασης/μέσης γραμμής, σύμφωνα με το εθιμικό δίκαιο. Όπως αναφέρεται και στο άρθρο 15 της Σύμβασης του Δικαίου της Θάλασσας, το οποίο ενσωματώνει εθιμικό δίκαιο, σε περίπτωση που δεν υπάρχει συμφωνία οριοθέτησης, κανένα κράτος δεν δικαιούται να επεκτείνει την αιγιαλίτιδά του ζώνη πέραν της μέσης γραμμής. Η διάταξη αυτή, η οποία επαναλαμβάνει, με μικρές μόνον φραστικές αλλαγές, τη ρύθμιση του άρθρου 12(1) της Σύμβασης της Γενεύης για την Αιγιαλίτιδα Ζώνη και τη Συνορεύουσα Ζώνη, ενσωματώνει εθιμικό κανόνα δικαίου.

- νοτίως της Σάμου, μεταξύ της Δωδεκανήσου και των τουρκικών ακτών, τα θαλάσσια σύνορα είναι οριοθετημένα βάσει της Συμφωνίας της 4ης Ιανουαρίου 1932 και του Πρωτοκόλλου της 28ης Δεκεμβρίου 1932 μεταξύ Ιταλίας και Τουρκίας. Η Ελλάδα υπεισήλθε ως διάδοχο κράτος στις σχετικές ρυθμίσεις των συμφωνιών αυτών, βάσει του άρθρου 14(1)

της Συνθήκης Ειρήνης των Παρισίων της 10ης Φεβρουαρίου 1947 που εκχωρεί την κυριαρχία των Δωδεκανήσων στην Ελλάδα.

Οι όποιες αμφισβητήσεις της Τουρκίας αναφορικά με το ως άνω περιγραφόμενο υφιστάμενο καθεστώς, είναι αβάσιμες και αντίκεινται στο διεθνές δίκαιο. Οι συμφωνίες οριοθετήσεως είναι απολύτως ισχυρές και δεσμεύουν την Τουρκία, ενώ για τις περιοχές ως προς τις οποίες δεν υπάρχει συμφωνία για το θαλάσσιο σύνορο εφαρμόζεται η αρχή της ίσης απόστασης/μέσης γραμμής βάσει του εθιμικού δικαίου που ισχύει έναντι όλων.

Όσον αφορά στα σύνορα της υφαλοκρηπίδας βλέπε ελληνοτουρκική διαφορά ως προς την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας.

FIR Αθηνών

Πηγή: <https://www.mfa.gr/zitimata-ellinotourkikon-sheseon/eidikotera-keimena/fir-athinon.html>

Την 7η Δεκεμβρίου 1944 υπογράφηκε στο Σικάγο η Σύμβαση περί Διεθνούς Πολιτικής Αεροπορίας, που προέβλεπε την ίδρυση ενός Διεθνούς Οργανισμού Πολιτικής Αεροπορίας (ICAO). Ο ICAO θέσπισε τα όρια των περιοχών ευθύνης για τον έλεγχο του εναερίου χώρου στις χώρες μέλη του (Flight Information Region-FIR). Το FIR Αθηνών οριοθετήθηκε στο πλαίσιο των περιοχικών συνδιασκέψεων αεροναυτιλίας Ευρώπης των ετών 1950, 1952 και 1958.

Στο πλαίσιο αυτό, το FIR Αθηνών καλύπτει τον ελληνικό εθνικό εναέριο χώρο και επιπλέον διάσπαρτα τμήματα του διεθνούς εναερίου χώρου, δεδομένου ότι δεν άπτεται ζητημάτων κυριαρχίας, αλλά δικαιοδοσίας.

Η Τουρκία ήταν εξ αρχής παρούσα στις παραπάνω συνδιασκέψεις και αποδέχθηκε τον καθορισμό του εναερίου χώρου για τον οποίο υπεύθυνη ορίσθηκε η Ελλάδα.

Σύμφωνα με τους κανόνες του ICAO και τη διεθνή πρακτική, η Ελλάδα απαιτεί, για λόγους ασφάλειας των πολιτικών πτήσεων, όπως όλα τα αεροσκάφη, πολιτικά και στρατιωτικά, υποβάλουν σχέδια πτήσεως πριν από την είσοδό τους στο FIR Αθηνών.

Παρά ταύτα, τον Αύγουστο του 1974, η Τουρκία αυθαίρετα εξέδωσε τη NOTAM 714 ("ειδοποίηση προς αεροναυτιλομένους") με την οποία προσπαθούσε να επεκτείνει τον χώρο της δικαιοδοσίας της μέχρι το μέσο του Αιγαίου εντός του FIR Αθηνών. Η Ελλάδα τότε κήρυξε το Αιγαίο επικίνδυνη περιοχή (NOTAM 1157). Ο ICAO, απηύθυνε έκκληση και στις δύο πλευρές χωρίς επιτυχία. Τέλος, η Άγκυρα, το 1980, και πάλι μονομερώς, ανακάλεσε τη NOTAM 714 όταν διαπίστωσε ότι το μέτρο έβλαπτε τα συμφέροντά της και ιδίως τον τουρισμό της.

Ωστόσο, η Τουρκία έκτοτε, με το επιχείρημα ότι η Σύμβαση του Σικάγο δεν αφορά στα κρατικά αεροσκάφη, σταθερά αρνείται να υποβάλει σχέδια πτήσεων για τις εισόδους των στρατιωτικών αεροσκαφών της εντός του FIR Αθηνών, διαπράττοντας, έτσι, πολυάριθμες παραβάσεις των κανόνων Εναέριας Κυκλοφορίας και δημιουργώντας κινδύνους για την ασφάλεια της πολιτικής αεροπορίας.

Στο πλαίσιο αυτό, η Ελληνική Πολεμική Αεροπορία εξαναγκάζεται να προβαίνει σε διαδικασίες αναγνώρισης των αγνώστων στις αρμόδιες αρχές εναέριας κυκλοφορίας ιχνών αεροσκαφών, που έχουν εισέλθει στο FIR Αθηνών χωρίς να έχουν υποβάλει σχέδιο πτήσεως, καθώς και σε αναχαιτίσεις, όταν αυτά παραβιάζουν τον εθνικό μας εναέριο χώρο.

Έρευνα και Διάσωση

Πηγή: <https://www.mfa.gr/zitimata-ellinotourkikon-sheseon/eidikotera-keimena/erevna-kai-diasosi.html>

Η έρευνα και διάσωση για αεροπορικά ατυχήματα διέπεται από το Παράρτημα 12 της Σύμβασης του Σικάγο του 1944 και τους Κανόνες και Συστάσεις του ICAO. Η ελληνική περιοχή ευθύνης για έρευνα και διάσωση, σε περιπτώσεις αεροπορικών ατυχημάτων, έχει καθορισθεί με περιοχική συμφωνία αεροναυτιλίας στο πλαίσιο Συνδιάσκεψης του ICAO το 1952 και συμπίπτει με το FIR Αθηνών.

Όσον αφορά την έρευνα και διάσωση σε περιπτώσεις ναυτικών ατυχημάτων, η Ελλάδα ασκεί τον συντονισμό των εν λόγω επιχειρήσεων εντός του FIR Αθηνών, από τότε που αυτό δημιουργήθηκε τη δεκαετία του '50. Η ανάληψη από την Ελλάδα αρμοδιοτήτων για ναυτική έρευνα και διάσωση εντός του FIR Αθηνών αντικατοπτρίζει τη γεωγραφική πραγματικότητα στην περιοχή, δεδομένων των διάσπαρτων ελληνικών νησιών στο Αιγαίο, που επιτρέπουν την πλέον άμεση, ταχεία και αποτελεσματική, από επιχειρησιακής άποψης, παροχή υπηρεσιών για την προστασία της ανθρώπινης ζωής στη θάλασσα. Άλλωστε, τούτο συνάδει και με σχετικές συστάσεις του IMO και του ICAO περί ανάγκης σύμπτωσης των περιοχών Έρευνας και Διάσωσης, τόσο για αεροπορικά, όσο και για ναυτικά ατυχήματα, με τα όρια των FIRs.

Η Ελλάδα δήλωσε, το 1975 την περιοχή ευθύνης της για ναυτική έρευνα και διάσωση και στον Διακυβερνητικό Ναυτιλιακό Συμβουλευτικό Οργανισμό (IMCO), προγενέστερο του Διεθνούς Ναυτιλιακού Οργανισμού (IMO). Επίσης, τόσο κατά την υπογραφή όσο και κατά την επικύρωση της Σύμβασης του Αμβούργου του 1979, που ρυθμίζει θέματα ναυτικής έρευνας και διάσωσης και υιοθετήθηκε στο πλαίσιο του IMO, η Ελλάδα δήλωσε ότι η περιοχή ευθύνης της συμπίπτει με το FIR Αθηνών, δήλωση που συμπεριλήφθηκε και στον νόμο με τον οποίο ενσωματώθηκε στην ελληνική έννομη τάξη η εν λόγω Διεθνής Σύμβαση, το 1989 (Ν. 1844/1989).

Σημειώνεται ότι η Σύμβαση του Αμβούργου προβλέπει ότι οι περιοχές ευθύνης των συμβαλλομένων μερών για την παροχή υπηρεσιών έρευνας και διάσωσης, σε περιπτώσεις ναυτικών ατυχημάτων, καθορίζονται με συμφωνία των ενδιαφερομένων παράκτιων κρατών. Στο πλαίσιο αυτό, η Ελλάδα έχει υπογράψει Συμφωνίες για συνεργασία σε θέματα ναυτικής έρευνας και διάσωσης τόσο με την Ιταλία (2000), όσο και με την Μάλτα (2008) και την Κύπρο (2014), στις οποίες ρητά ορίζεται ότι η εν λόγω ελληνική περιοχή ευθύνης συμπίπτει με το FIR Αθηνών, ενώ εκκρεμεί η υπογραφή αντιστοίχων Συμφωνιών και με τα άλλα γειτονικά κράτη.

Παρά ταύτα, το 1988, η Τουρκία εξέδωσε τον Κανονισμό 1988/13559 (όπως αυτός τροποποιήθηκε από τον Κανονισμό 2001/3275), με τον οποίο όρισε ως περιοχή ευθύνης της για παροχή υπηρεσιών έρευνας και διάσωσης, χωρίς να διευκρινίζει εάν πρόκειται για ναυτικά ή και για αεροπορικά ατυχήματα, περιοχή που, πέραν των FIRs Κωνσταντινούπολης και Άγκυρας, περιλαμβάνει τμήμα του FIR Αθηνών μέχρι το μέσο περίπου του Αιγαίου,

εγκλωβίζοντας μεγάλο τμήμα της ελληνικής επικράτειας εντός τουρκικής περιοχής έρευνας και διάσωσης.

Η τουρκική αυτή ενέργεια να συμπεριλάβει ελληνικά νησιά, ελληνικά χωρικά ύδατα και ελληνικό εναέριο χώρο στην τουρκική περιοχή έρευνας και διάσωσης σαφώς παραβιάζει την κυριαρχία της Ελλάδας και τις σχετικές Διεθνείς Συμβάσεις.

Η δε συμπερίληψη τμήματος του FIR Αθηνών στην τουρκική περιοχή ευθύνης, πέραν του ότι στερείται επιχειρησιακής αποτελεσματικότητας, παραβιάζει ελληνικές αρμοδιότητες εκχωρημένες από τον ICAO.

Επίσης, έρχεται σε αντίθεση με την γενική διεθνή πρακτική, αλλά και τις συστάσεις του IMO και ICAO, που περιλαμβάνονται στο Διεθνές Εγχειρίδιο Αεροναυτικής και Ναυτικής Έρευνας και Διάσωσης (International Aeronautical and Maritime Search and Rescue Manual - IAMSAR Manual), που προκρίνουν την υιοθέτηση ταυτόσημων περιοχών για την παροχή υπηρεσιών έρευνας και διάσωσης σε ναυτικά και αεροπορικά ατυχήματα. Ομοίως, το παράρτημα 12 της Σύμβασης του Σικάγο συνιστά να συμπίπτουν οι περιοχές έρευνας και διάσωσης με τα όρια των FIRs.

Καθίσταται σαφές από τα ανωτέρω ότι οι όποιες εν προκειμένω τουρκικές αιτιάσεις εξυπηρετούν συγκεκριμένες πολιτικές σκοπιμότητες που δεν έχουν καμία σχέση με τις ανθρωπιστικής φύσεως επιχειρήσεις έρευνας και διάσωσης.

Σε κάθε περίπτωση, σημειώνεται ότι στην πράξη, η Ελλάδα, μέσω του αρμοδίου ελληνικού Ενιαίου Κέντρου Συντονισμού Έρευνας και Διάσωσης (Joint Rescue Coordination Center – JRCC) στον Πειραιά, συντονίζει αποτελεσματικά όλες τις επιχειρήσεις έρευνας και διάσωσης, παρέχοντας εν προκειμένω υπηρεσίες σε όλα τα κινδυνεύοντα πλοία και αεροπλάνα εντός της ελληνικής περιοχής ευθύνης.

Τουρκικοί ισχυρισμοί περί αποστρατικοποίησης των νησιών του Αιγαίου

Πηγή: <https://www.mfa.gr/zitimata-ellinotourkikon-sheseon/eidikotera-keimena/tourkikoi-isirismoi-apostratikopoiisis-nison-aiqaiou.html>

Η Τουρκία είναι η μόνη χώρα που επικαλείται και απαιτεί την αποστρατικοποίηση των “νήσων του Ανατολικού Αιγαίου”.

Όσον αφορά τη στρατικοποίηση, το καθεστώς των ελληνικών νησιών του Αν. Αιγαίου διέπεται από διεθνείς συνθήκες. Ειδικότερα:

- το καθεστώς των νήσων Λήμνου και Σαμοθράκης διέπεται από τη Σύμβαση της Λωζάννης για τα Στενά του 1923, η οποία αντικαταστάθηκε με τη Σύμβαση του Montreux του 1936,
- το καθεστώς των νήσων Μυτιλήνης, Χίου, Σάμου και Ικαρίας διέπεται από τη Συνθήκη Ειρήνης της Λωζάννης του 1923 και
- το καθεστώς των Δωδεκανήσων διέπεται από τη Συνθήκη Ειρήνης των Παρισίων του 1947.

Λήμνος και Σαμοθράκη

Η αποστρατικοποίηση των ελληνικών νησιών Λήμνου και Σαμοθράκης- η οποία μαζί με την αποστρατικοποίηση των Δαρδανελίων, της Θάλασσας του Μαρμαρά και του Βοσπόρου,

καθώς επίσης και των τουρκικών νησιών Ίμβρου (Gokceada), Τενέδου (Bozcaada) και Λαγουσών (Tavcan), αρχικώς προεβλέπετο από τη Σύμβαση της Λωζάννης για τα Στενά του 1923, ωστόσο καταργήθηκε από τη Σύμβαση του Montreux του 1936- η οποία, όπως ρητώς μνημονεύεται στο προοίμιό της, αντικατέστησε στο σύνολό της την προαναφερόμενη Σύμβαση της Λωζάννης.

Το δικαίωμα της Ελλάδας να εξοπλίζει τη Λήμνο και τη Σαμοθράκη αναγνωρίστηκε από την Τουρκία, σύμφωνα και με την επιστολή που απηύθυνε στον έλληνα Πρωθυπουργό στις 6 Μαΐου 1936 ο τότε Τούρκος Πρέσβης στην Αθήνα Roussen Esref, κατόπιν οδηγιών της Κυβέρνησής του. Η Τουρκική Κυβέρνηση επανέλαβε αυτή τη θέση, όταν ο τότε Υπουργός Εξωτερικών της Τουρκίας, Rustu Aras, απευθυνόμενος προς την Τουρκική Εθνοσυνέλευση με την ευκαιρία της κύρωσης της Συμβάσεως του Montreux, αναγνώρισε ανεπιφύλακτα το νόμιμο δικαίωμα της Ελλάδας να εγκαταστήσει στρατεύματα στη Λήμνο και τη Σαμοθράκη, με τις εξής δηλώσεις του: "Οι διατάξεις που αφορούν τις νήσους Λήμνο και Σαμοθράκη, οι οποίες ανήκουν στη γειτονική μας και φιλική χώρα Ελλάδα και είχαν αποστρατικοποιηθεί κατ' εφαρμογήν της Σύμβασης της Λωζάννης του 1923, επίσης καταργήθηκαν με τη νέα Σύμβαση του Montreux και αυτό μας ευχαριστεί ιδιαίτερα" (Εφημερίδα των πρακτικών της Τουρκικής Εθνοσυνέλευσης, τεύχος 12, Ιούλιος 31/1936, σελ. 309). Παρόμοιες διαβεβαιώσεις εδόθησαν σχετικώς, κατά την ίδια περίοδο, εκ μέρους της Τουρκίας προς τις Κυβερνήσεις τρίτων ενδιαφερομένων χωρών.

Το καθεστώς των νησιών Μυτιλήνης, Χίου, Σάμου και Ικαρίας

Όσον αφορά στα προαναφερόμενα νησιά, πουθενά στη Συνθήκη Ειρήνης της Λωζάννης δεν προβλέπεται ότι αυτά θα τελούν υπό καθεστώς αποστρατικοποίησης.

Η Ελληνική Κυβέρνηση ανέλαβε μόνον την υποχρέωση, σύμφωνα με το Άρθρο 13 της Συνθήκης Ειρήνης της Λωζάννης, να μην εγκαταστήσει εκεί ναυτικές βάσεις ή οχυρωματικά έργα. Ειδικότερα, το ανωτέρω άρθρο προβλέπει τα εξής:

"Προς εξασφάλισιν της ειρήνης, η Ελληνική Κυβέρνησις υποχρεούται να τηρή εν ταις νήσοις Μυτιλήνη, Χίω, Σάμω και Ικαρία τα ακόλουθα μέτρα:

- Αι ειρημέναι νήσοι δεν θα χρησιμοποιηθώσιν εις εγκατάστασιν ναυτικής βάσεως ή εις ανέργεσιν οχυρωματικού τινος έργου.
- Θα απαγορευθεί εις την Ελληνικήν στρατιωτικήν αεροπλοϊαν να υπερίπταται του εδάφους της ακτής της Ανατολίας. Αντιστοίχως, η Οθωμανική Κυβέρνησις, θα απαγορεύση εις την στρατιωτικήν αεροπλοϊαν αυτής να υπερίπταται των ρηθισών νήσων.
- Αι ελληνικαί στρατιωτικαί δυνάμεις εν ταις ειρημέναις νήσοις θα περιορισθώσι εις τον συνήθη αριθμόν των δια την στρατιωτικήν υπηρεσίαν καλουμένων, οίτινες δύνανται να εκγυμνάζωνται επί τόπου, ως και εις δύναμιν χωροφυλακής και αστυνομίας ανάλογον προς την εφ' ολοκλήρου του ελληνικού εδάφους υπάρχουσαν τοιαύτην".

Ενώ η Ελλάδα έχει μέχρι σήμερα εφαρμόσει με συνέπεια τις παραπάνω διατάξεις, η Τουρκία, παρά το γεγονός ότι υποχρεούται σύμφωνα με το ίδιο άρθρο να μην επιτρέπει στα στρατιωτικά της α/φη να υπερίπτανται του εναερίου χώρου των εν λόγω ελληνικών νησιών, έχει επανειλημμένως παραβιάσει και συνεχίζει να παραβιάζει τις σχετικές νομικές της υποχρεώσεις.

Από την άλλη πλευρά, το ίδιο άρθρο επιτρέπει στην Ελλάδα να διατηρεί συνήθη αριθμό καλουμένων για τη στρατιωτική θητεία στρατιωτών, οι οποίοι δύνανται να εκπαιδεύονται επί τόπου, καθώς επίσης και δυνάμεων Χωροφυλακής και Αστυνομίας.

Το καθεστώς των Νήσων του Ν.Α. Αιγαίου (Δωδεκάνησα)

Τα Δωδεκάνησα παραχωρήθηκαν στην Ελλάδα "κατά πλήρη κυριαρχία" από τη Σύμβαση Ειρήνης των Παρισίων, μεταξύ Ιταλίας και Συμμάχων, τον Απρίλιο του 1947. Περαιτέρω, οι διατάξεις της εν λόγω Συνθήκης προβλέπουν την αποστρατικopoίηση των νήσων αυτών: "Αι ανωτέρω νήσοι θα αποστρατικopoιοιηθώσι και θα παραμείνωσιν αποστρατικopoιοιημένα". Στα Δωδεκάνησα υφίστανται ορισμένες δυνάμεις εθνοφυλακής, οι οποίες έχουν δηλωθεί σύμφωνα με τα προβλεπόμενα από τις διατάξεις της συμφωνίας CFE.

Όσον αφορά τους τουρκικούς ισχυρισμούς για αποστρατικopoίηση των Δωδεκανήσων, σημειώνεται ότι:

- Η Τουρκία δεν αποτελεί συμβαλλόμενο μέρος σε αυτήν τη Συνθήκη του 1947, η οποία, επομένως, αποτελεί "res inter alios acta" γι' αυτήν, δηλαδή ζήτημα που αφορά άλλα κράτη. Σύμφωνα δε με το άρθρο 34 της Συνθήκης της Βιέννης για το Δίκαιο των Συνθηκών, "μια συνθήκη δεν δημιουργεί υποχρεώσεις ή δικαιώματα για τρίτες χώρες" εκτός των συμβαλλομένων.

- Η πρόβλεψη περί αποστρατικopoίησης των Δωδεκανήσων έγινε μετά από αποφασιστική παρέμβαση της Σοβιετικής Ένωσης και απηχεί τις πολιτικές σκοπιμότητες της Μόσχας εκείνη τη χρονική περίοδο. Θα πρέπει ωστόσο να επισημανθεί ότι τα καθεστώτα αποστρατικopoίησης έχασαν το λόγο ύπαρξής τους με τη δημιουργία των συνασπισμών του NATO και του Συμφώνου της Βαρσοβίας, ως ασύμβατα με τη συμμετοχή χωρών σε στρατιωτικούς συνασπισμούς. Στο πλαίσιο αυτό, το καθεστώς της αποστρατικopoίησης έπαψε να εφαρμόζεται για τα ιταλικά νησιά Pantelleria, Lampedusa, Lampione και Linosa, καθώς και για τη Δ. Γερμανία από τη μια πλευρά, και τη Βουλγαρία, Ρουμανία, Αν. Γερμανία, Ουγγαρία και Φιλανδία από την άλλη πλευρά.

Πέραν των ανωτέρω, η Ελλάδα, όπως και κάθε άλλο κυρίαρχο κράτος στον κόσμο, δεν μπορεί να παραιτηθεί από το φυσικό και νόμιμο δικαίωμά της για άμυνα σε περίπτωση απειλής στρεφόμενης κατά των νησιών της ή οποιουδήποτε άλλου μέρους της επικράτειάς της. Πόσο μάλλον, τη στιγμή που η Τουρκία, παραβιάζοντας κατάφωρα τον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, την απειλεί με πόλεμο σε περίπτωση που ασκήσει ένα νόμιμο και κυριαρχικό δικαίωμα που της παρέχει το διεθνές δίκαιο.

Πέραν δε της απειλής πολέμου, η Τουρκία:

- Εισέβαλε στην Κύπρο το 1974, κατά παράβαση των διατάξεων της Συνθήκης Εγγυήσεως για την Κύπρο, στην οποία η Ελλάδα αποτελεί συμβαλλόμενο μέρος, και, παρά τις πολυάριθμες αντίθετες αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας και της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών, συνεχίζει να διατηρεί μια σημαντική στρατιωτική δύναμη στα κατεχόμενα εδάφη.

- Παραβιάζει συστηματικώς τον ελληνικό εθνικό εναέριο χώρο και υπερίπταται με στρατιωτικά αεροσκάφη, συχνά οπλισμένα, ελληνικών νησιών του Αιγαίου και μάλιστα κατοικημένων, γεγονός που έχει ιδιαίτερη σημασία όσον αφορά ζητήματα ασφάλειας.

- Κατά τις τελευταίες δεκαετίες, διατηρεί σημαντικές στρατιωτικές μονάδες με εναέρια μέσα και αποβατικά σκάφη σε περιοχές της ακτής της Μικράς Ασίας, που ευρίσκονται έναντι των ελληνικών νησιών, γεγονός που συνιστά σοβαρή απειλή κατά της Ελλάδας.

Η προαναφερόμενη κατάσταση πραγμάτων, συνδυαζόμενη με την απειλή πολέμου (*casus belli*) και τη γενικότερη αναθεωρητική τάση της Τουρκίας ως προς το εδαφικό και νομικό καθεστώς των ελληνικών νησιών που ορίζεται από διεθνείς συνθήκες και το διεθνές δίκαιο γενικότερα, υποχρεώνει και νομιμοποιεί την Ελλάδα να προβεί στην αναγκαία αμυντική προπαρασκευή που θα της επιτρέψει να ασκήσει, εάν παραστεί ανάγκη, το δικαίωμα της νόμιμης άμυνας, το οποίο προβλέπεται από το άρθρο 51 του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, και να προστατεύσει τα ελληνικά νησιά.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΕΙΟΝΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ, ΙΜΒΡΟ, ΤΕΝΕΔΟ

Η Ελληνική Μειονότητα και τα Ιδρύματά της στην Κωνσταντινούπολη, την Ίμβρο και την Τένεδο

Πηγή: <https://www.mfa.gr/zitimata-ellinotourkikon-sheseon/eidikotera-keimena/elleniki-meionotita-kai-idrimata.html>

Κληρονομικά δικαιώματα Ελλήνων ομογενών και περιουσίες των ευαγών ιδρυμάτων (βακουφίων) της ελληνικής μειονότητας

Εκπαιδευτικά θέματα

Ίμβρος και Τένεδος

Ελληνική και παγκόσμια πολιτιστική κληρονομιά στην Τουρκία

Έλληνες της Μικράς Ασίας και του Πόντου

Μετά τις συμφωνίες της Λωζάννης (1923), οι οποίες περιελάμβαναν και υποχρεωτική ανταλλαγή πληθυσμών (βλ. Έλληνες του Πόντου), περισσότεροι από 130.000 Έλληνες μειονοτικοί παρέμειναν στην Κωνσταντινούπολη, στην Ίμβρο και στην Τένεδο. Έκτοτε, το δυναμικό –κοινωνικά, οικονομικά και πολιτισμικά– ελληνικό μειονοτικό στοιχείο οδηγήθηκε, στη σταδιακή και ραγδαία, σε αριθμούς, συρρίκνωσή του, με τον ξεριζωμό και τη μετανάστευσή του, συνεπεία συστηματικών πρακτικών και διώξεων του τουρκικού κράτους, οι οποίες κορυφώθηκαν με τα Σεπτεμβριανά το 1955 και τις απελάσεις το 1964 (βλ. παρακάτω υπό αρ. 2 και 3 αντίστοιχα), σε αντίθεση με τις δεσμεύσεις που είχε αναλάβει η Τουρκία, με τη Συνθήκη της Λωζάννης. Σήμερα, έχουν απομείνει στην Τουρκία λιγότεροι από 3.500 χιλιάδες Έλληνες μειονοτικοί.

1) Στις 11 Νοεμβρίου 1942 και ενώ η παγκόσμια κοινή γνώμη ήταν απασχολημένη με τα τεκταινόμενα στο Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και ως εκ τούτου δε θα παρατηρούσε τις παραβιάσεις των μειονοτικών δικαιωμάτων από πλευράς Τουρκίας, η τούρκικη κυβέρνηση έθεσε σε ισχύ τον Νόμο 4305, με τον οποίο επέβαλε επαχθή φόρο περιουσίας στην

ιδιοκτησία, το λεγόμενο Varlik Vergisi. Ο νόμος έπρεπε να εφαρμοστεί εξίσου σε όλους του πολίτες, ωστόσο, η επιλεκτική εφαρμογή του με κριτήρια τη θρησκεία και την εθνικότητα, επεδίωκε να καταστρέψει οικονομικά τις μη μουσουλμανικές μειονότητες. Η προθεσμία καταβολής του φόρου οριζόταν στις 15 ημέρες και δεν υπήρχε δικαίωμα άσκησης έφεσης. Η αποτυχία πληρωμής του φόρου είχε ως αποτέλεσμα την κατάσχεση της περιουσίας των φορολογουμένων, τη σύλληψη και τον εκτοπισμό τους σε στρατόπεδα καταναγκαστικής εργασίας στην πόλη Άσκαλε, υπό εξαιρετικά κακές καιρικές συνθήκες. Ο αριθμός των εξορίστων ανήλθε στα 2.500 άτομα. Αφού κατέστρεψε τις μη μουσουλμανικές μειονότητες, ο νόμος καταργήθηκε το 1944. Πρέπει να σημειωθεί ότι η ελληνική μειονότητα, αν και αποτελούσε το 0,5% του συνολικού τουρκικού πληθυσμού, συνεισέφερε το 20% του συνολικού εισοδήματος της χώρας, που προήλθε από τον εν λόγω φόρο.

2) Τη νύχτα της 6ης Σεπτεμβρίου του 1955, οργανωμένος, βάσει σχεδίου, όχλος διαδηλωτών στην Κωνσταντινούπολη εστράφη κατά του Οικουμενικού Πατριαρχείου και της ελληνικής μειονότητας, καταστρέφοντας 1.004 κατοικίες, 5.000 μικρές και μεγάλες επιχειρήσεις, δύο νεκροταφεία, 73 ναούς, 23 σχολεία και 5 αθλητικά κέντρα. Ο αριθμός των Ελλήνων μειονοτικών, που αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν την Τουρκία μέχρι το 1960, συνεπεία αυτών των γεγονότων, υπολογίζεται σε 9.000 περίπου. Τον Οκτώβριο του 1961 ο τότε Πρωθυπουργός της Τουρκίας Αντνάν Μεντερές δικάστηκε από έκτακτο τουρκικό δικαστήριο μεταξύ άλλων και για τα γεγονότα της 6ης/7ης Σεπτεμβρίου 1955 κατά της ελληνικής ομογένειας. Κατά τη διάρκεια της δίκης τονίσθηκε ο κεντρικός ρόλος που διαδραμάτισε η κυβέρνηση Μεντερές στα επεισόδια.

3) Στις 16 Μαρτίου του 1964, η Τουρκία κατήγγειλε τη διμερή Συμφωνία Εγκαταστάσεως (1930), αρνούμενη ταυτοχρόνως οποιαδήποτε διαπραγμάτευση για αντικατάστασή της από νέα συνθήκη. Τότε απελάθηκαν, σε διάστημα δύο ετών, περισσότεροι από 12.000 Έλληνες υπήκοοι εγκατεστημένοι στην Τουρκία, με στέρηση της κινητής και ακίνητης περιουσίας τους. Ακολούθησε η εκ των πραγμάτων φυγή, μέσα σε καθεστώς φόβου, χιλιάδων άλλων μειονοτικών (συγγενών τους) Τούρκων πολιτών. Σημειώνεται, ωστόσο, ότι οι εγκατεστημένοι στην Πόλη Έλληνες πολίτες απέκτησαν δικαίωμα ισόβιας εκεί διαμονής τους, δυνάμει της συμφωνίας για την ανταλλαγή πληθυσμών του 1923, καθώς ουδεμία σχέση έχουν με την ανωτέρω διμερή Συμφωνία Εγκαταστάσεως του 1930. Παράλληλα με τις απελάσεις, μυστικό νομοδιάταγμα (1) δέσμευσε όλα τα περιουσιακά στοιχεία των Ελλήνων στην Τουρκία. Τα σπίτια και οι περιουσίες των απελαθέντων περιήλθαν στο Τουρκικό Δημόσιο, αφού πρώτα χαρακτηρίστηκαν από αυτό ως εγκαταλειμμένες περιουσίες.

1. Το διάταγμα 6/3801 της 2ας Νοεμβρίου 1964, γνωστό ως «καρναμές», από την τουρκική λέξη karaname, που σημαίνει απόφαση, είναι μυστικό διότι δεν δημοσιεύτηκε στην τουρκική Εφημερίδα της Κυβερνήσεως για να μην μπορεί να προσβληθεί στα δικαστήρια

Κληρονομικά δικαιώματα Ελλήνων ομογενών και περιουσίες των ευαγών ιδρυμάτων (βακουφίων) της ελληνικής μειονότητας

Πηγή: <https://www.mfa.gr/zitimata-ellinotourkikon-sheseon/eidikotera-keimena/elleniki-meionotita-kai-idrimata.html?page=1>

Η υφαρπαγή, με διάφορους τρόπους, εκατοντάδων ατομικών περιουσιών Ελλήνων μειονοτικών (τόσο αυτών που ήταν Τούρκοι πολίτες όσο, και κυρίως, των εγκατεστημένων Ελλήνων πολιτών) ήταν το άμεσο επακόλουθο των γεγονότων των ετών 1955 και 1964, με συνέπειες που φθάνουν στη σημερινή εποχή.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι το ζήτημα των κληρονομικών δικαιωμάτων Ελλήνων πολιτών, απογόνων ομογενών της Πόλης, της Ίμβρου και της Τενέδου. Η Τουρκία, ακόμη και στις αρχές του 21ου αιώνα, δεν αναγνωρίζει, σε Έλληνες πολίτες, το δικαίωμα στην κληρονομική διαδοχή. Την τελευταία δεκαετία, αφ' ενός δυνάμει των συναφών, μετά από ατομικές προσφυγές, καταδικαστικών, εις βάρος της, αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (Ε.Δ.Δ.Α.) στο Στρασβούργο, αφ' ετέρου λόγω της πορείας της προς την Ε.Ε., η Τουρκία, αναγνωρίζει μεν στους Έλληνες πολίτες το δικαίωμα στη διαδοχή, αλλά αγνοεί ή ερμηνεύει κατά το δοκούν το εσωτερικό νομοθετικό πλαίσιο για την κτήση ακινήτων και δεν επιτρέπει την απόλαυση του δικαιώματος αυτού σε Έλληνες, σε αντίθεση με τα ισχύοντα για τους Τούρκους στην Ελλάδα. Η Τουρκική Διοίκηση, με συγκεκριμένες μεθοδεύσεις, αυθαίρετες ή κατ' επίφαση νόμιμες, οικειοποιήθηκε και συνεχίζει να οικειοποιείται τις περιουσίες των ευαγών ιδρυμάτων (Κοινοτήτων ή Ιερών Ναών) της ελληνικής μειονότητας.

Από τη δεκαετία του '60 και μέχρι πρόσφατα, η Γενική Διεύθυνση Βακουφίων, με διοικητικές πράξεις άνευ νομικού ερείσματος, χαρακτήριζε ως «κατειλημμένα» (mazbut) ένα μεγάλο αριθμό κοινοτικών ιδρυμάτων και, καταλαμβάνοντάς τα, διαχειριζόταν το σύνολο των περιουσιών που τους ανήκουν. Επίσης, το τουρκικό κράτος δεν αναγνώρισε την, από το 1936 και μετά, κτήση ακινήτων, με αγορά ή δωρεά, από τα ιδρύματα αυτά. Και, ενώ μέχρι το 1974, η μη αναγνώριση της κτήσης ακινήτων γινόταν με διοικητικές πράξεις και τα ακίνητα αυτά περιέρχοντο στο Τουρκικό Δημόσιο, στο χρονικό αυτό σημείο, το Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο της Τουρκίας, με απόφασή του, νομιμοποίησε τη διοικητική αυτή πρακτική.

Για την περίπτωση των ακινήτων που αποκτήθηκαν μετά το 1936, σημειώνεται η απόφαση, του Ιανουαρίου του 2007, του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, η οποία δικαίωσε τη Μεγάλη του Γένους Σχολή, επιδικάζοντας υπέρ της αποζημίωση, για ακίνητο, που, ενώ της ανήκε, είχε δημευθεί από το τουρκικό κράτος.

Η Τουρκία, από το 2008, προσπαθώντας να προσαρμόσει τη νομοθεσία της στο ευρωπαϊκό κεκτημένο, ως υποψήφια για ένταξη χώρα, επέφερε, αρχικώς, κάποιες τροποποιήσεις στον παλαιό βακουφικό νόμο του 1936. Αυτές οι τροποποιήσεις, εκτός της μόνης θετικής πρόνοιας για τη διενέργεια εκλογών προς ανάδειξη νέων εφορευτικών επιτροπών των ομογενειακών κοινοτήτων-βακουφίων, δεν έδωσαν λύση στα πραγματικά και μείζονα προβλήματα που αντιμετώπιζαν τα ιδρύματα ως προς τις περιουσίες τους. Διόρθωσαν απλώς κάποιες εξόφθαλμες πρακτικές του παρελθόντος. Για παράδειγμα, οι αρμόδιες τουρκικές Αρχές καταχώρησαν, τυπικά και μόνον, στο Κτηματολόγιο, το όνομα των ιδρυμάτων στα οποία ανήκε ένας μικρός αριθμός ακινήτων, εκεί δηλαδή που, πριν την τροποποίηση αυτή, δεν υπήρχε εγγραφή στη σχετική στήλη.

Ο τουρκικός βακουφικός νόμος 5737 του 2008 φάνηκε να αποτελεί μια σημαντική μεταρρύθμιση προς τη ρύθμιση των, τότε, εκκρεμών ζητημάτων των περιουσιών. Ωστόσο, ο νόμος εφαρμόστηκε με παρεκκλίσεις και υπήρξαν και παραλείψεις της αρμόδιας Γενικής Διεύθυνσης Βακουφίων. Η Ελλάδα και οι εταίροι της στην Ε.Ε. δεν παρέλειψαν, ωστόσο, να τονίσουν τις ελλείψεις και την ανάγκη επιπρόσθετων νομοθετικών ή διοικητικών

παρεμβάσεων, για την επίλυση και εκείνων των ζητημάτων για τα οποία δεν υπήρξε πρόνοια.

Με την τροποποίηση του βακουφικού νόμου, τον Αύγουστο 2011, και την προσθήκη σχετικού μεταβατικού άρθρου, διευρύνθηκε η δυνατότητα επιστροφής περιουσιών ή αποζημίωσης για τις υφαρπαγείς περιουσίες των ομογενειακών ιδρυμάτων. Η εξέλιξη αυτή ήταν ένα πρώτο βήμα για αποκατάσταση των αυθαιρεσιών του παρελθόντος. Της ρύθμισης εξαιρέθηκαν, εκ νέου, τα κατελυμμένα (mazbut) βακούφια, αυτά, δηλαδή, των οποίων η διοίκηση έχει περιέλθει στο τουρκικό κράτος. Ωστόσο, μετά την εφαρμογή του νέου πλαισίου, διαπιστώνεται ότι ικανοποιήθηκε περίπου το 23% των αιτημάτων για επιστροφή περιουσιών, ενώ το 70% των αιτήσεων απορρίφθηκε ως απαράδεκτο.

Ο περιορισμός στην απόλαυση των περιουσιακών δικαιωμάτων των μειονοτήτων στην Τουρκία καταγράφεται και στην Έκθεση (2018) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη χώρα, όπου αναφέρεται ότι εκκρεμούν πολλές αξιώσεις είτε ενώπιον τουρκικών δικαστηρίων είτε ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (1), ενώ, παράλληλα, στην αντίστοιχη Έκθεση Προόδου (2016) της χώρας, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή καλεί την τουρκική κυβέρνηση να συνεχίσει το διάλογο με τις μειονότητες για την εξεύρεση λύσεων στα εν λόγω ζητήματα. Επίσης, λόγω των μη ικανοποιητικών αποτελεσμάτων από την εφαρμογή του βακουφικού νόμου, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή καλεί για θέσπιση νέου νομικού πλαισίου, με διευρυμένο πεδίο εφαρμογής (2). Άμεση λύση οφείλει, παράλληλα, όπως διαπιστώνεται και στην ως άνω Έκθεση, να δοθεί και στο ζήτημα της έκδοσης των σχετικών εκλογικών κανονισμών για την εκλογή των διοικητικών συμβουλίων των ευαγών ιδρυμάτων. Οι εκλογικοί κανονισμοί καταργήθηκαν αυθαίρετα το 2013 και έκτοτε είναι αδύνατη η διενέργεια εκλογών. Η μη έκδοση νέων κανονισμών παραβιάζει το δικαίωμα των Τούρκων πολιτών –ανεξαρτήτως θρησκευάτος– στο εκλέγειν και το εκλέγεσθαι. Παρά συνεχείς εξαγγελίες της τουρκικής κυβέρνησης σχετικά με την πρόθεση ρύθμισης του θέματος, αυτές παραμένουν κενό γράμμα.

1. European Commission Turkey 2018 Report, Section 2, Chapter 23, page 38.

2. European Commission 2016 Progress Report on Turkey, Section 4, Chapter 23, page 74.

Εκπαιδευτικά θέματα

Πηγή: <https://www.mfa.gr/zitimata-ellinotourkikon-sheseon/eidikotera-keimena/elleniki-meionotita-kai-idrimata.html?page=2>

Η παροχή μειονοτικής εκπαίδευσης προβλέπεται ρητά από τα άρθρα 40 και 41 της Συνθήκης της Λωζάννης. Οι σχετικές διατάξεις συμπληρώθηκαν με την Μορφωτική Συμφωνία του 1951 και το Μορφωτικό Πρωτόκολλο του 1968 που υπέγραψαν η Ελλάδα και η Τουρκία.

Όμως, οι Τουρκικές Αρχές προέβαλλαν και συνεχίζουν να προβάλλουν, συστηματικά, προσκόμματα στην ομαλή λειτουργία των μειονοτικών σχολείων. Οι διαχρονικές και μεθοδευμένες τουρκικές τακτικές έναντι της ελληνικής μειονότητας είχαν επίπτωση α) στον μαθητικό μειονοτικό πληθυσμό, με τη μείωση του αριθμού του, από 7.000 το 1960, σε 250 άτομα σήμερα, β) στην απαξίωση της παρεχόμενης εκπαίδευσης και γ) στην παύση της λειτουργίας πολλών σχολείων.

Σημειώνεται η από το σχολικό έτος 2013-2014 επαναλειτουργία δημοτικού σχολείου στους Αγίους Θεοδώρους της Ίμβρου καθώς και η από το σχολικό έτος 2015-2016 επαναλειτουργία Γυμνασίου και Λυκείου, καλύπτοντας πλέον και τις τρεις βαθμίδες μειονοτικής σχολικής εκπαίδευσης στο νησί, για πρώτη φορά ύστερα από 50 χρόνια.

Ίμβρος και Τένεδος

Πηγή: <https://www.mfa.gr/zitimata-ellinotourkikon-sheseon/eidikotera-keimena/elleniki-meionotita-kai-idrimata.html?page=3>

Σύμφωνα με το άρθρο 14 της Συνθήκης της Λωζάννης, «τα νησιά του Αιγαίου Ίμβρος και Τένεδος, που παραμένουν υπό τουρκική κυριαρχία, θα έχουν ειδική διοικητική οργάνωση αποτελούμενη από τοπικά στοιχεία και θα παρέχουν κάθε εγγύηση για το μη μουσουλμανικό ιθαγενή πληθυσμό, στο μέτρο που αφορά την τοπική διοίκηση και την προστασία των προσώπων και της περιουσίας. Η διατήρηση της τάξης, θα διασφαλίζεται από μια αστυνομική δύναμη τα μέλη της οποίας θα προσλαμβάνονται μεταξύ του τοπικού πληθυσμού από την προαναφερθείσα τοπική διοίκηση και θα τοποθετούνται κάτω από τις διαταγές της». Για τα δύο νησιά, είχε προβλεφθεί η θέσπιση καθεστώτος τοπικής αυτονομίας και αυτοδιοίκησης, ως παροχή εγγυήσεων στο γηγενή μη μουσουλμανικό πληθυσμό, ο οποίος εκείνη την εποχή αποτελούσε και τη συντριπτική πλειοψηφία των κατοίκων των νησιών.

Ωστόσο, οι προβλέψεις του άρθρου αυτού ουδέποτε εφαρμόσθηκαν και η Τουρκία υπέχει σαφώς διεθνή ευθύνη γι' αυτό. Μάλιστα, το 1964 το τουρκικό κράτος απαγόρευσε και τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας (ως μέρος της μειονοτικής εκπαίδευσης), με αποτέλεσμα ο κύριος όγκος των μαθητών να μεταναστεύσει στην Κωνσταντινούπολη ή την Ελλάδα. Τα μέτρα αυτά είχαν ως αποτέλεσμα τη δραματική μείωση του πληθυσμού της ελληνικής μειονότητας στα δύο νησιά• έτσι, από 7.500 άτομα το 1960, ο πληθυσμός και στα δύο νησιά ανέρχεται σήμερα σε 600 περίπου μειονοτικούς (μόνιμοι κάτοικοι).

Οι μειονοτικοί που συνεχίζουν να κατοικούν στην Ίμβρο και την Τένεδο βρίσκονται αντιμέτωποι με πολλά ακόμη προβλήματα, συναφή, κυρίως, με τις ατομικές και κοινοτικές-βακουφικές περιουσίες. Οι τουρκικές Αρχές δεν αναγνωρίζουν την κυριότητα των ιδρυμάτων της μειονότητας επί πολλών ακινήτων, ναών και παρεκκλησίων. Με το πρόσχημα, δε, της κατάρτισης του νέου κτηματολογίου, την ανακήρυξη μεγάλων περιοχών ως διατηρητέων πολιτιστικών ή φυσικών μνημείων, την απαλλοτρίωση, καθώς και τη μη αναγνώριση παλαιών τίτλων κυριότητας, πολλά ακίνητα, ακόμη και ναοί, περιήλθαν στο Τουρκικό Δημόσιο. Εν συνεχεία, μέρος αυτών εκποιήθηκε σε εποίκους προερχόμενους από την ενδοχώρα. Η Κοινότητα Τενέδου (Βακούφι Κοίμησης Θεοτόκου) προσέφυγε στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου για την κατοχύρωση της περιουσίας της. Στην εν προκειμένω απόφασή του, το Ε.Δ.Δ.Α. δικαίωσε το Βακούφι της Τενέδου (δελτίο τύπου), ζητώντας, μάλιστα, για τρία εκ των ακινήτων λατρευτικού χαρακτήρα (ναός, νεκροταφείο), την επιστροφή τους στους νόμιμους ιδιοκτήτες τους, χωρίς να προσφέρει στο τουρκικό κράτος την εναλλακτική επιλογή της αποζημίωσης.

Σημαντική καμπή για τους Έλληνες μειονοτικούς της Ίμβρου και της Τενέδου, που εξακολουθούν να διαμένουν στα νησιά, αλλά και αυτών της διασποράς, αποτέλεσε η έκθεση του Ελβετού Βουλευτή, μέλους της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης, κ. Gross, έκθεση που ανέδειξε ένα ζήτημα που, για μεγάλο χρονικό διάστημα,

παρέμενε στη σκιά. Το Ψήφισμα, που υιοθετήθηκε από την Ολομέλεια (27 Ιουνίου 2008) και συνοδεύει την έκθεση, συνδυάζει τις συστάσεις προς την Τουρκία (μέτρα που θα λύνουν τα προβλήματα του παρελθόντος, δηλ. τα περιουσιακά, τα εκπαιδευτικά και αυτά της ανάδειξης των ιδιαίτερων πολιτισμικών χαρακτηριστικών των δύο νησιών) με την προτροπή της αναζήτησης λύσεων που θα επέτρεπαν στο μέλλον την αρμονική συνύπαρξη Χριστιανών και Μουσουλμάνων στην Ίμβρο και την Τένεδο, σε συνδυασμό με τη δημιουργία συνθηκών επιστροφής των Ιμβρίων και Τενεδίων Ελλήνων της διασποράς, ανεξάρτητα αν αυτοί έχουν ή όχι την τουρκική υπηκοότητα. Η επαναλειτουργία του σχολείου στην Ίμβρο αποτελεί, σαφώς, ένα πρώτο βήμα, ωστόσο οι ευεκρινείς προθέσεις της τουρκικής πλευράς θα κριθούν από τη διασφάλιση των κατάλληλων συνθηκών (επαγγελματικών, κοινωνικών, εκπαιδευτικών, κλπ) για τη βιώσιμη συνέχιση της παρουσίας της ελληνικής κοινότητας στον τόπο καταγωγής της.

Η προστασία της ελληνικής μειονότητας στην Κωνσταντινούπολη, την Ίμβρο και την Τένεδο ήταν και συνεχίζει να είναι διεθνής υποχρέωση της Τουρκίας, βάσει της Συνθήκης της Λωζάννης, παρά τη συστηματική παραβίασή της.

Στη σημερινή εποχή, η αποτελεσματική προστασία των μειονοτήτων αποτελεί υποχρέωση της Τουρκίας έναντι των ίδιων των πολιτών της. Είναι δε και πρόβλεψη των κριτηρίων της Κοπεγχάγης, στα οποία θα πρέπει να προσαρμοσθεί η Τουρκία στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής της πορείας. Σε όλες τις ετήσιες Εκθέσεις Προόδου για την Τουρκία, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επισημαίνει τα υπάρχοντα προβλήματα και αναμένει από την υποψήφια χώρα την αποτελεσματική διευθέτησή τους. Πιο συγκεκριμένα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην Έκθεση Προόδου 2016 για την Τουρκία επισημαίνει ότι: «Το ψήφισμα του Συμβουλίου της Ευρώπης 1625 (2008) σχετικά με το δικαίωμα ιδιοκτησίας στα νησιά Gökçeada (Ιμβρος) και Bozcaada (Τένεδος), θα πρέπει να εφαρμοστεί πλήρως».

Ελληνική και παγκόσμια πολιτιστική κληρονομιά στην Τουρκία

Πηγή: <https://www.mfa.gr/zitimata-ellinotourkikon-sheseon/eidikotera-keimena/elleniki-meionotita-kai-idrimata.html?page=4>

Προβληματισμό προκαλεί η τύχη μνημείων ελληνικής αλλά και παγκόσμιας κληρονομιάς στην Τουρκία. Τα πρόσφατα περιστατικά καταστροφών εγείρουν σοβαρά ερωτήματα για το κατά πόσον η Τουρκία μπορεί να προστατεύσει και να συντηρήσει –με σκοπό να διατηρήσει αναλλοίωτη τη φυσιογνωμία– την πληθώρα των μνημείων που την κοσμούν, είτε αυτά είναι ελληνικού, είτε χριστιανορθόδοξου ή και άλλου χαρακτήρα. Οι υποχρεώσεις για διασφάλιση της εθνικής και της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς, αποκρυσταλλώνονται σε σωρεία διεθνών συμβάσεων και αποφάσεων που έχουν υιοθετηθεί στο ευρύτερο πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών.

Ιδιαίτερη ανησυχία προκαλούν και οι, από καιρού εις καιρόν, φήμες που αναπαράγονται με δηλώσεις της τουρκικής ηγεσίας, αναφορικά με την πρόθεση μετατροπής του μουσείου της Αγίας Σοφίας στην Κωνσταντινούπολη σε τέμενος. Ο ναός της Αγίας Σοφίας αποτελεί σύμβολο της Ορθόδοξης οικουμενικής παράδοσης του βυζαντινού πνεύματος και μνημείο, παγκοσμίως, γνωστό για την απaráμιλλη ιστορική, πολιτιστική και αρχιτεκτονική σημασία του. Ωστόσο, κατά τα τελευταία χρόνια, καταγράφονται περιστατικά που αποσκοπούν στην αλλαγή χρήσης του μουσείου της Αγίας Σοφίας. Για παράδειγμα, κατά την περίοδο του Ραμαζανιού το 2016 έλαβαν χώρα τελετές ανάγνωσης του Κορανίου και μεταδόθηκε

τηλεοπτικά κάλεσμα μουεζίνη από το εσωτερικό της Αγίας Σοφίας για προσευχή, παρουσία του Διευθυντή Θρησκευτικών Υποθέσεων. Παράλληλα, κατά την εορτή των θυσιών (Eidh-Al-Adha) το Σεπτέμβριο του ίδιου έτους, πραγματοποιήθηκε ισλαμική προσευχή στον ευρύτερο μουσειακό χώρο. Επιπλέον, στις 21 Οκτωβρίου 2016 διορίστηκε μόνιμος ιμάμης για τέλεση τελετών στον περίβολο (Hunkar Kasrı) της Αγίας Σοφίας. Οι μεθοδεύσεις της τουρκικής πλευράς ερωτηματικά για τυχόν επιδίωξη αλλαγής χρήσης του μνημείου.

Η πρακτική της τουρκικής κυβέρνησης να μετατρέπει ναούς και μονές σε τεμένη, όπως οι περιπτώσεις των ναών Αγίας Σοφίας σε Νίκαια και Τραπεζούντα και της επαπειλούμενης μετατροπής της Αγίας Σοφίας στον Αίνο και του βυζαντινού μνημείου της Μονής Στουδίου στην Κωνσταντινούπολη δεν συνάδει με τις αρχές και τις αξίες περί σεβασμού και προστασίας μνημείων ιδιαίτερης ιστορικής και πολιτιστικής σημασίας. Η συστηματική επαναφορά της συζήτησης για μετατροπή της Αγίας Σοφίας της Κωνσταντινούπολης, σε τέμενος, έρχεται σε ευθεία σύγκρουση με τις κατά καιρούς διακηρύξεις της Τουρκίας περί σεβασμού των θρησκειών ή και πρωτοβουλιών της για το διαθρησκευτικό και διαπολιτισμικό διάλογο, των οποίων η Ελλάδα υπήρξε αρωγός.

Έλληνες της Μικράς Ασίας και του Πόντου

Πηγή: <https://www.mfa.gr/zitimata-ellinotourkikon-sheseon/eidikotera-keimena/elleniki-meionotita-kai-idrimata.html?page=5>

Τα παράλια της Μικράς Ασίας μαζί με τον Πόντο υπήρξαν κοιτίδες του Ελληνισμού από τον 9ο αιώνα π.Χ. και σχεδόν όλη η ενδοχώρα κατοικήθηκε από Έλληνες ήδη από τον 2ο αιώνα π.Χ.. Η Ανατολική Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία, ή Βυζάντιο, όπως καθιερώθηκε να ονομάζεται μετά το 19ο αιώνα, έχασε βαθμιαία την κυριαρχία της στον ευρύτερο χώρο σε διάστημα 400 ετών, αρχίζοντας από τα μέσα του 11ου αιώνα, και όλες οι ελληνικές κοινότητες της Μικράς Ασίας και του Πόντου περιήλθαν στην κυριαρχία της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας στα μέσα του 15ου αιώνα.

Παρά τις δύσκολες συνθήκες που έζησαν οι ελληνικοί πληθυσμοί όλη αυτή την περίοδο, διατήρησαν τη θρησκευτική και κοινοτική τους ύπαρξη μέχρι και την αρχή του Α΄ Παγκόσμιου Πολέμου. Το 1914 τα ελληνικά Σχολεία της Μικράς Ασίας, του Πόντου, της Ανατολικής Θράκης και της Κωνσταντινούπολης ήταν 2.500 και με ελληνικό πληθυσμό στις περιοχές αυτές που υπερέβαινε τα 2.5 εκατομμύρια ανθρώπους. Σύμφωνα με τις οθωμανικές στατιστικές οι Ελληνικοί πληθυσμοί συνέβαλαν στην οικονομία της χώρας σε ποσοστό 60% σε κεφάλαιο αλλά και εργατικό δυναμικό. Αν και η «Επιτροπή Ένωσης και Προόδου», που ήλθε στην εξουσία στην Οθωμανική Αυτοκρατορία, τον Ιούλιο του 1908, είχε συνθήματα υπέρ συνταγματικού πολιτεύματος, το οποίο θα εξασφάλιζε την ισονομία όλων των εθνοτήτων της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, οι εξελίξεις διέψευσαν τις προσδοκίες.

Η ΓΕΝΟΚΤΟΝΙΑ

Πηγή: <https://www.mfa.gr/zitimata-ellinotourkikon-sheseon/eidikotera-keimena/elleniki-meionotita-kai-idrimata.html?page=5>

Κατά την μετά τους Βαλκανικούς πολέμους περίοδο (1912-1913), διαδοχικές Κυβερνήσεις των Νεοτούρκων αποφάσισαν να «επιλύσουν δυναμικά το πρόβλημα των εθνοτήτων της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας», εξαφανίζοντας από τα πατρογονικά τους εδάφη τους αυτόχθονες πληθυσμούς. Μετά την ήττα της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας στους Βαλκανικούς πολέμους (1912-1913), η «Επιτροπή Ένωσης και Προόδου» πήρε τον έλεγχο της κυβέρνησης μέσω πραξικοπήματος (1), υπό τη ηγεσία του Ισμαήλ Ενβέρ Μπέη, Μεχμέτ Ταλάτ Μπέη και Τζεμάλ Πασά (2). Σκοπός της ήταν ο εκτουρκισμός της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας εξαλείφοντας εθνικές χριστιανικές μειονότητες όπως Αρμενίους, Πόντιους και άλλους αμιγώς ελληνικούς πληθυσμούς. Στα τέλη του 1913, η «Επιτροπή Ένωσης και Προόδου» έθεσε σε εφαρμογή σχέδιο βίαιου εκτοπισμού και εξολόθρευσης των ελληνικών πληθυσμών αρχίζοντας από την Ανατολική Θράκη και σε όλη τη διάρκεια των πρώτων μηνών του 1914 των Δυτικών παραλίων της Μικράς Ασίας (3). Συνέπεια ήταν η προσφυγοποίηση περίπου 650.000 Ελλήνων. Με την είσοδο της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο την 29 Οκτωβρίου 1914 οι εκτοπισμοί των πληθυσμών εστράφησαν προς την ενδοχώρα, ενώ οι στρατεύσιμοι Έλληνες (18-45 ετών) οδηγήθηκαν στα τάγματα εργασίας όπου επικρατούσαν ιδιαίτερα σκληρές συνθήκες.

Ήδη από το 1915, οι εκτοπισμοί επεκτάθηκαν στο δυτικό Πόντο με ιδιαίτερη σκληρότητα, ενώ από τον Απρίλιο του 1916, η εκστρατεία των γενικευμένων εθνικών εκκαθαρίσεων εντατικοποιήθηκε. Στο τέλος του Α΄ Παγκόσμιου Πολέμου, το 40% περίπου του Ελληνισμού της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας ήταν εκτοπισμένο και ο αριθμός των θυμάτων πλησίαζε το ένα εκατομμύριο.

Μετά την ανακωχή του Μούδρου (30/10/1918) οι εναπομείναντες ελληνικοί πληθυσμοί συνέχισαν να ζουν σε σημαντικό βαθμό σε ανασφάλεια και, για τον λόγο αυτό, οι δυνάμεις της Αντάντ έδωσαν την άδεια στην ελληνική κυβέρνηση να στείλει στρατεύματα στη Σμύρνη, τον Μάιο του 1919, ενέργεια η οποία επικυρώθηκε από τις συγκεκριμένες πρόνοιες της Συνθήκης των Σεβρών. Κατά τη διάρκεια της τριετίας 1919-1922, οι ελληνικοί πληθυσμοί που ευρίσκοντο εκτός της προστασίας των ελληνικών και συμμαχικών δυνάμεων υπέστησαν βαρείς και απηνείς διωγμούς. Ιδιαίτερα στον Πόντο οι διωγμοί υπήρξαν εξαιρετικοί σε σκληρότητα την περίοδο 1921-1923. Μέχρι το 1923, εξοντώθηκαν 353.000 άτομα περίπου, δηλαδή ο μισός ποντιακός πληθυσμός.

Μετά τον Σεπτέμβριο του 1922, όσοι Έλληνες που επιβίωσαν από τη γενοκτονία, εκτός της Καππαδοκίας(4) και της Κωνσταντινούπολης, αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τις εστίες τους. Στη Σμύρνη, μετά από την αποχώρηση των ελληνικών στρατιωτικών δυνάμεων, συνέβη μια από τις μεγαλύτερες τραγωδίες της ανθρωπότητας με τον θάνατο 100.000 περίπου Ελλήνων και Αρμενίων. Οι ελληνικοί πληθυσμοί που διέφυγαν την Γενοκτονία, μετανάστευσαν στην Ελλάδα, στην Αυστραλία, στην Αμερική, στη Ρωσία και στον Καναδά.

Τα παραπάνω γεγονότα που σήμαναν το τέλος ενός από τους αρχαίους ελληνικούς πολιτισμούς της Μικράς Ασίας, εμπίπτουν στον ορισμό του εγκλήματος της γενοκτονίας σύμφωνα με τη Σύμβαση για την πρόληψη και την καταστολή του εγκλήματος της γενοκτονίας του 1948(5) και αυτό γιατί υπήρχε συγκεκριμένο σχέδιο εξόντωσης των Ελλήνων του Πόντου, που αποτελούσε ξεχωριστή εθνική, φυλετική και θρησκευτική ομάδα. Το ίδιο ίσχυε και για τους αμιγώς ελληνικούς πληθυσμούς της Μικράς Ασίας.

Ειδικότερα, το άρθρο 1 της Σύμβασης διευκρινίζει ότι «η γενοκτονία συντελούμενη είτε εν καιρώ ειρήνης, είτε εν καιρώ πολέμου, τυγχάνει έγκλημα διεθνούς δικαίου και πρέπει να τιμωρείται». Το έγκλημα της γενοκτονίας ορίζεται στο άρθρο 2 ως «οποιαδήποτε πράξη εκ

των κατωτέρων, ενεργούμενη με την πρόθεση ολικής ή μερικής καταστροφής εθνικής, εθνολογικής, φυλετικής ή θρησκευτικής ομάδας: α) φόνος των μελών της ομάδας, β) σοβαρή βλάβη της σωματικής ή διανοητικής ακεραιότητας των μελών της ομάδας, γ) εκ προθέσεως υποβολή της ομάδας σε συνθήκες διαβίωσης δυνάμενες να επιφέρουν την πλήρη ή τη μερική σωματική καταστροφή της, δ) μέτρα που αποβλέπουν στην παρεμπόδιση των γεννήσεων στους κόλπους ορισμένης ομάδας, ε) αναγκαστική μεταφορά παιδιών μίας ομάδας σε άλλη ομάδα». Παράλληλα, κατά το άρθρο 3, δε θα τιμωρείται μόνο η γενοκτονία αλλά και η συνεννόηση για διενέργεια γενοκτονίας, η άμεση και δημόσια προτροπή για διενέργεια γενοκτονίας, η απόπειρα γενοκτονίας καθώς και η συνεργασία στη γενοκτονία.

Η Γενοκτονία των Ελλήνων του Πόντου και της Μικράς Ασίας έχει αναγνωρισθεί με ψηφίσματα της Βουλής των Ελλήνων [N. 2193/1994 (ΦΕΚ 78/Α/1994) και Ν.2645/1998 (ΦΕΚ 234/Α/1998), αντίστοιχα]. Επίσης, η Βουλή των Ελλήνων, με τα ψηφίσματα αυτά, τα οποία αντικατοπτρίζουν τον τρόπο με τον οποίο ο ελληνικός λαός αποτιμά τα ιστορικά γεγονότα και αποδίδει φόρο τιμής στους νεκρούς του, καθιερώνει τη 19η Μαΐου(6) και τη 14η Σεπτεμβρίου (7) ως ημέρες μνήμης της Γενοκτονίας του Ελληνισμού του Πόντου και της Μ. Ασίας, αντίστοιχα.

Το Δεκέμβριο του 2007 η Διεθνής Ένωση Ακαδημαϊκών για τη Μελέτη των Γενοκτονιών (International Association of Genocide Scholars ή IAGS) αναγνώρισε τη Γενοκτονία των Ελλήνων του Πόντου και της Μικράς Ασίας. Επίσης, τα Κοινοβούλια της Σουηδίας (Μάρτιος 2010), της Αρμενίας (Μάρτιος 2015), Ολλανδίας και Αυστρίας (Απρίλιος 2015), της Βουλής της Ν. Αυστραλίας (2009) έχουν αναγνωρίσει την εν λόγω γενοκτονία, όπως και τα νομοθετικά σώματα των Αμερικανικών Πολιτειών Νέας Υερσέης (2002), Νέας Υόρκης (2002), της Πενσυλβανίας (2004), της Φλόριντα (2005), της Νότιας Καρολίνας, Γεωργίας και της Μασαχουσέτης (2006) με σχετικές διακηρύξεις και ψηφίσματα.

1. Το πραξικόπημα έγινε στις 23.1.1913 και είναι γνωστό και ως «Η επιδρομή στην Υψηλή Πύλη»

2. Μετά την ανακωχή του Μούδρου, τούρκικο στρατοδικείο αναγνωρίζει τις σφαγές καταδικάζοντας ερήμην τους υπαιτίους των γενοκτονιών, Ενβέρ Μπέη, Ταλάτ Μπέη και Τζεμάλ Πασά σε θάνατο.

53. Ενδεικτική είναι η Σφαγή της Φώκαιας, πόλης με οκτώ χιλιάδες Έλληνες και τετρακόσιους περίπου Τούρκους, κτισμένη στην παραλία σε μικρή απόσταση από την Σμύρνη, τον Ιούνιο του 1914. «Στη διάρκεια της νύχτας οι οργανωμένες συμμορίες εξακολούθησαν τη λεηλασία της πόλεως. Κατά την αυγή εξακολουθούσαν να ρίχνονται πολύ δυνατοί πυροβολισμοί μπροστά στα σπίτια.[...]. Απ' όλες τις διευθύνσεις οι Χριστιανοί έτρεχαν προς την παραλία προσπαθώντας να βρουν βάρκες για να φύγουν μ' αυτές, αλλά από τη νύχτα κιόλας δεν είχε μείνει καμία. Άκουγε κανείς κραυγές τρόμου ανακατεμένες με τους κρότους των πυροβολισμών» (George Horton, The Blight of Asia, Indianapolis, 1926)

4. Οι Έλληνες της Καππαδοκίας εκπατρίστηκαν με την εφαρμογή της Συνθήκης Ανταλλαγής των Πληθυσμών μεταξύ Ελλάδος και Τουρκίας (30/1/1923).

5. Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide, UN Treaty Series, Vol. 78, accessible at

<https://treaties.un.org/doc/publication/unts/volume%2078/volume-78-i-1021-english.pdf>

6. Ημέρα αποβίβασης του Μουσταφά Κεμάλ στη Σαμψούντα που σηματοδότησε την εντατικοποίηση των εγκληματικών ενεργειών εις βάρος των Ελλήνων του Πόντου
7. Ημέρα ολοσχερούς καταστροφής της Σμύρνης

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟ

Η μη αποδοχή της Οικουμενικότητας του Πατριαρχείου

Η άρνηση νομικής προσωπικότητας

Η αδυναμία εκπαίδευσης νέων κληρικών

Ιδιοκτησιακό καθεστώς των ελληνορθόδοξων κοιμητηρίων

Το μέλλον του Οικουμενικού Πατριαρχείου

Το Οικουμενικό Πατριαρχείο είναι το πρώτο τη τάξει μεταξύ των πρεσβυγενών πατριαρχείων. Το πρωτείο του Οικουμενικού Πατριάρχη, πνευματικού ηγέτη των απανταχού Ορθοδόξων και η διεθνής θρησκευτική αποστολή του καθορίστηκαν με αποφάσεις Οικουμενικών Συνόδων. Ως κατ' εξοχήν θρησκευτικό ζήτημα, το καθεστώς του Οικουμενικού Πατριαρχείου δεν αποτέλεσε αντικείμενο πρόνοιας της Συνθήκης της Λωζάννης. Στα πρακτικά αυτής (ενυπόγραφο *procès-verbal* της 10ης Ιανουαρίου 1923), ωστόσο, αναγνωρίζεται έμμεσα η οικουμενική θρησκευτική αποστολή του Πατριαρχείου. Σημειώνεται, συναφώς, ότι, κατά τις διαπραγματεύσεις της Λωζάννης, η Τουρκία ζήτησε πιεστικά την απομάκρυνση του Πατριαρχείου από την επικράτειά της για να συναντήσει, όμως, τη σθεναρή αντίδραση του Ελευθερίου Βενιζέλου και των άλλων αντιπροσωπειών.

Ήδη, από την υπογραφή της Συνθήκης της Λωζάννης το 1923, η Τουρκία αποδύθηκε, ανεπιτυχώς, σε αγώνα για την αποδυνάμωση του Οικουμενικού Πατριαρχείου, θεωρώντας το ως κίνδυνο που έπρεπε να εξαλειφθεί. Περιορίσε την εκλογή του Πατριάρχη μεταξύ των κληρικών που έχουν την τουρκική ιθαγένεια και ασκούν εκκλησιαστικά καθήκοντα εντός Τουρκίας. Δήμευσε ναούς και ακίνητα που το τελευταίο απέκτησε από δωρεές. Προσπάθησε να το υποκαταστήσει, δημιουργώντας μία ελεγχόμενη, από το κράτος, οντότητα, το «Τουρκορθόδοξο Πατριαρχείο» το μόρφωμα αυτό, παρά την υποστήριξη των Τουρκικών Αρχών, παρέμεινε χωρίς «ποίμνιο», αν και στέρησε από την ομογενειακή Κοινότητα Γαλατά, τέσσερεις ναούς. Οι εσωτερικές εξελίξεις στην Τουρκία καταδεικνύουν ότι το μόρφωμα αυτό αναπτύχθηκε ως καρκίνωμα και για την ίδια την τουρκική κοινωνία, με αποχρώσεις ενδείξεις για εμπλοκή του σε παρακρατικές, ακραίες εθνικιστικές, οργανώσεις.

Εντούτοις, οι πρωτοφανείς και αδικαιολόγητες, για μία ευνομούμενη πολιτεία, διώξεις κατά της ελληνικής μειονότητας στην Κωνσταντινούπολη, που κορυφώθηκαν με τα γεγονότα του Σεπτεμβρίου 1955 και τις μαζικές απελάσεις Ελλήνων πολιτών το 1964, σε συνδυασμό με τα μέτρα κατά του Πατριαρχείου και την απαγόρευση της λειτουργίας της Θεολογικής Σχολής της Χάλκης (1971), δημιούργησαν σοβαρά προβλήματα στο Πατριαρχείο. Δεν κατόρθωσαν να μειώσουν, όμως, ούτε τη θέση του ως Μητέρα Εκκλησία 300 εκατομμυρίων πιστών ούτε

και την ακτινοβολία του, σε παγκόσμιο επίπεδο, όπως αυτή προκύπτει από την πολυσχιδή δραστηριότητα της Αυτού Θειοτάτης Παναγιότητος του Οικουμενικού Πατριάρχη, επί πολλών θεμάτων, από την προστασία του περιβάλλοντος ως τη διαπολιτισμική προσέγγιση και το διάλογο μεταξύ των θρησκειών.

Η μη αποδοχή της Οικουμενικότητας του Πατριαρχείου

Πηγή: <https://www.mfa.gr/zitimata-ellinotourkikon-sheseon/eidikotera-keimena/oikoumeniko-patriarheio.html?page=1>

Η Τουρκία δεν αποδέχεται τον οικουμενικό χαρακτήρα του Πατριαρχείου και δεν επιτρέπει την επίσημη χρήση του όρου «Οικουμενικός» ούτε από τον Πατριάρχη ούτε από το ίδιο το Πατριαρχείο. Η Τουρκία θεωρεί το Πατριαρχείο «μειονοτικό» εκκλησιαστικό θεσμό, και τον ηγέτη του επικεφαλής, αποκλειστικά, των μειονοτικών Ελλήνων Ορθοδόξων της Τουρκίας. Υπογραμμίζεται ότι ο όρος «Οικουμενικός», ο οποίος έχει σαφές εκκλησιαστικό και πνευματικό περιεχόμενο, χρησιμοποιείται από τον 6ο αιώνα μ.Χ. και αναγνωρίζεται σε όλο τον κόσμο.

Τα τελευταία χρόνια, με αποκορύφωμα τις δηλώσεις, στην Αθήνα, τον Μάιο του 2010, του –νυν– Προέδρου της Δημοκρατίας της Τουρκίας κ. Erdoğan («δεν ενοχλούσε τους προγόνους μου – δεν ενοχλεί και εμένα») διαφαίνεται, σε πολιτικό επίπεδο, μία προσπάθεια πολιτικής «απαγκίστρωσης» από το ζήτημα της «οικουμενικότητας». Ωστόσο, οι όποιες προθέσεις θα κριθούν στις πράξεις, όπως το ανέδειξε στην γνωμοδότησή της (βλ. κατωτέρω σημείο 5) η Επιτροπή Βενετίας του Σ.τ.Ε., με τη σύσταση για χρήση του όρου «Οικουμενικός» και από την ίδια την Τουρκία.

Η άρνηση νομικής προσωπικότητας

Πηγή: <https://www.mfa.gr/zitimata-ellinotourkikon-sheseon/eidikotera-keimena/oikoumeniko-patriarheio.html?page=2>

Η Τουρκία δεν αναγνωρίζει νομική προσωπικότητα στο Οικουμενικό Πατριαρχείο. Το γεγονός αυτό δημιουργεί σοβαρά προσκόμματα στην απόλαυση ιδιοκτησιακών δικαιωμάτων και πρόσβασης του θεσμού στη Δικαιοσύνη. Ακόμη και ο ίδιος ο Πατριαρχικός Οίκος δεν θεωρείται περιουσία του Πατριαρχείου ενώ, το 2005, η τουρκική Δικαιοσύνη αποφάνθηκε ότι το κτήριο που στεγαζόταν το Ορφανοτροφείο Πριγκήπου, μέχρι τη δεκαετία του '60, για το οποίο το Πατριαρχείο κατέχει επίσημο τίτλο κυριότητας από το 1902, δεν του ανήκει.

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, στο οποίο προσέφυγε το Οικουμενικό Πατριαρχείο, αρχικώς με την απόφασή του της 8ης Ιουλίου 2008, δικαίωσε το Οικουμενικό Πατριαρχείο, αλλά και μεταγενέστερα, με την απόφαση της 15ης Ιουνίου 2010, ζήτησε την επιστροφή, από την Τουρκία, του κτηρίου του Ορφανοτροφείου Πριγκήπου στο Πατριαρχείο, με την επανεγγραφή του στο κτηματολόγιο στο όνομα του Πατριαρχείου, όπερ και εγένετο. Η απόφαση του Ε.Δ.Δ.Α. είναι σημαντική, στο μέτρο που ένας θρησκευτικός, με διεθνή εμβέλεια, θεσμός, ασχέτως από πολιτικές επιδιώξεις, αναγνωρίζεται ως φορέας δικαιωμάτων που κατοχυρώνουν σχετικές διεθνείς συμβάσεις.

Η αδυναμία εκπαίδευσης νέων κληρικών

Πηγή: <https://www.mfa.gr/zitimata-ellinotourkikon-sheseon/eidikotera-keimena/oikoumeniko-patriarheio.html?page=3>

Η επαναλειτουργία της Θεολογικής Σχολής της Χάλκης, την οποία οι τουρκικές Αρχές έκλεισαν το 1971, είναι θεμελιώδες αίτημα του Πατριαρχείου, προκειμένου αυτό να είναι σε θέση να εκπαιδεύει νέους κληρικούς και να εξασφαλίσει την ιστορική συνέχειά του με την επάνδρωσή του με αυτούς.

Ιδιοκτησιακό καθεστώς των ελληνορθόδοξων κοιμητηρίων

Πηγή: <https://www.mfa.gr/zitimata-ellinotourkikon-sheseon/eidikotera-keimena/oikoumeniko-patriarheio.html?page=4>

Κατά παράβαση της Συνθήκης της Λωζάνης (άρθρο 42), και βάσει του άρθρου 160 του Νόμου περί Τοπικής Αυτοδιοίκησης, περισσότερα από 40 ελληνορθόδοξα κοιμητήρια, που ανήκαν σε ομογενειακά ευαγή ιδρύματα, έχουν περιέλθει στους κατά τόπους δήμους.

Το μέλλον του Οικουμενικού Πατριαρχείου

Πηγή: <https://www.mfa.gr/zitimata-ellinotourkikon-sheseon/eidikotera-keimena/oikoumeniko-patriarheio.html?page=5>

Για να είναι σε θέση να εκπληρώσει την αποστολή του, το Οικουμενικό Πατριαρχείο έχει υποβάλει τα ακόλουθα αιτήματα:

(α) την ακύρωση των διαταγμάτων του νομάρχη Κωνσταντινούπολης (1923 και 1970) που αναφέρονται στην εκλογή του Πατριάρχη και τα οποία, μεταξύ άλλων, προβλέπουν ότι (i) εκλογείς και εκλόγιμοι πρέπει να είναι Τούρκοι πολίτες, (ii) να ασκούν ήδη εκκλησιαστικά καθήκοντα εντός Τουρκίας, και (iii) αναγνωρίζουν το δικαίωμα του νομάρχη να παρεμβαίνει κατά τη διαδικασία εκλογής ή ακόμη και, υπό συγκεκριμένες συνθήκες και περιστάσεις, να διορίζει ο ίδιος τον Πατριάρχη.

(β) η εκλογή του Πατριάρχη να διεξάγεται μεταξύ όλων των κληρικών της ιεραρχίας του Πατριαρχείου, όπως προβλέπεται στον Κανονικό Νόμο της Ορθόδοξης Εκκλησίας, στον δε εκλεγόμενο Πατριάρχη να απονέμεται η τουρκική υπηκοότητα, εάν δεν την έχει ήδη.

Καταγράφεται, ως θετική εξέλιξη, η ικανοποίηση του αιτήματος του Πατριαρχείου για τη χορήγηση από τις τουρκικές Αρχές αδειών παραμονής σε αλλοδαπούς κληρικούς που το στελεχώνουν.

Τα ζητήματα θρησκευτικής ελευθερίας αποτελούν σημαντικό κεφάλαιο των μεταρρυθμίσεων στις οποίες θα πρέπει να προχωρήσει η Τουρκία για τη βελτίωση της κατάστασης των δικαιωμάτων του ανθρώπου, τόσο στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής προοπτικής της, όσο και των υποχρεώσεών της έναντι των ιδίων των πολιτών της. Σε όλα τα κείμενά τους για την Τουρκία, τα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης χαρακτηρίζουν τα προβλήματα του Οικουμενικού Πατριαρχείου, καθώς και εκείνα των άλλων μη μουσουλμανικών κοινοτήτων, ως ζητήματα πρώτης προτεραιότητας που πρέπει να αντιμετωπισθούν από τις τουρκικές αρχές.

Το Οικουμενικό Πατριαρχείο τάσσεται υπέρ της ευρωπαϊκής προοπτικής της Τουρκίας. Μάλιστα, το τονίζει σε κάθε ευκαιρία, προσδοκώντας ότι η προσαρμογή της Αγκύρας στις ευρωπαϊκές αξίες θα είναι προς όφελος όλων των πολιτών της και θα μεταβάλει την στάση της έναντι του μεγάλου αυτού θεσμού της Χριστιανοσύνης, υποβοηθώντας στην αλλαγή των σημερινών αντιλήψεων για τις θρησκευτικές μειονότητες της Τουρκίας.

Παραμένει αμείωτη η υπέρ των υποθέσεων του Οικουμενικού Πατριαρχείου δυναμική, τόσο σε επίπεδο διεθνών και περιφερειακών οργανισμών όσο και νομολογίας (απόδοση νομικής προσωπικότητας, χρήση του όρου «Οικουμενικός»).

Επισημαίνεται, στο πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης, η Απόφαση 1704 της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης, καθώς και η γνωμοδότηση της Επιτροπής Βενετίας (Commission for Democracy through Law – Venice Commission) επί ερωτημάτων που της ετέθησαν περί του νομικού καθεστώτος των μη μουσουλμανικών κοινοτήτων στην Τουρκία και του δικαιώματος του Πατριαρχείου και του Πατριάρχη να χρησιμοποιούν τον τίτλο «Οικουμενικός». Η μη αποδοχή της Οικουμενικότητας του Πατριαρχείου αντιμετωπίζεται ως παραβίαση, εκ μέρους της Τουρκίας, της αυτονομίας της Ορθόδοξης Εκκλησίας δυνάμει του άρθρου 9 της ΕΣΔΑ και, παράλληλα, καταγράφεται ως τέτοια παγίως και από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην Έκθεση Προόδου για την Τουρκία.

ΚΥΠΡΙΑΚΟ

Πηγή: <https://www.mfa.gr/kypriako/>

Το Κυπριακό ζήτημα σήμερα

Το Κυπριακό ζήτημα έχει βαθιές ιστορικές ρίζες και διάφορες επί μέρους, εσωτερικές και εξωτερικές, πτυχές. Ωστόσο, από την παράνομη τουρκική εισβολή (Ιούλιος-Αύγουστος 1974) και την κατοχή έκτοτε του 37% περίπου του εδάφους της Κυπριακής Δημοκρατίας, πρόκειται, πρωτίστως, για διεθνές ζήτημα εισβολής και κατοχής σε ευθεία παραβίαση του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, αλλά και πληθώρας Αποφάσεων των Ηνωμένων Εθνών.

42 χρόνια τώρα, η Τουρκία αρνείται να αποσύρει τις παράνομες στρατιωτικές δυνάμεις κατοχής της από την Κύπρο, οι οποίες έχουν καταστήσει την Κύπρο την πλέον στρατιωτικοποιημένη περιοχή παγκοσμίως. Το Κυπριακό συνιστά, επίσης, χαρακτηριστική περίπτωση συνεχούς, κατάφωρης και μαζικής παραβίασης βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ελευθεριών από την Τουρκία. Συγκεκριμένα, η Τουρκία παραβιάζει τα δικαιώματα των Ελληνοκυπρίων προσφύγων, των αγνοουμένων και των συγγενών τους, καθώς και των εγκλωβισμένων στο κατεχόμενο τμήμα της νήσου, ενώ συνεχίζει με συστηματικό τρόπο τον παράνομο εποικισμό και την καταστροφή της πολιτιστικής κληρονομιάς στις κατεχόμενες περιοχές της Κύπρου.

Η διεθνής κοινότητα έχει κατ' επανάληψη εκφρασθεί επί του Κυπριακού, καταδικάζοντας την εισβολή και απαιτώντας την απόσυρση των δυνάμεων κατοχής, μέσω μακράς σειράς Αποφάσεων και Ψηφισμάτων σε διεθνή fora, όπως η Γενική Συνέλευση και το Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο της Ευρώπης, η Ομάδα των Αδεσμεύτων και η Ομάδα των κρατών της Κοινοπολιτείας.

Το Νοέμβριο 1983, η τουρκική πλευρά προχώρησε σε μονομερή ανακήρυξη ανεξαρτησίας του ψευδοκράτους στο κατεχόμενο τμήμα της Κύπρου. Με τις Αποφάσεις 541/1983 και 550/1984, το Συμβούλιο Ασφαλείας καταδίκασε την παράνομη αυτή μονομερή ενέργεια, ζητώντας την απόσυρσή της και καλώντας όλα τα κράτη να μην την αναγνωρίσουν ή την βοηθήσουν καθ'οιονδήποτε τρόπο.

Οι αποφάσεις των Ηνωμένων Εθνών καλούν τις δύο κοινότητες να εξεύρουν συμπεφωνημένη λύση στο εσωτερικό πολιτικό πρόβλημα της Κύπρου με διαπραγματεύσεις, στο πλαίσιο του σεβασμού της κυριαρχίας, ανεξαρτησίας και εδαφικής ακεραιότητας της Κυπριακής Δημοκρατίας, της ταχείας απόσυρσης των ξένων στρατευμάτων, του τερματισμού κάθε ξένης επέμβασης στις υποθέσεις της και της λήψης μέτρων επειγόντως για την επιστροφή όλων των προσφύγων στις εστίες τους.

Οι αποφάσεις των Ηνωμένων Εθνών, προσδιορίζουν και την βάση μιας συμπεφωνημένης λύσης, η οποία, επί πλέον, δεδομένης της ιδιότητας της Κύπρου ως κράτους-μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, θα πρέπει να είναι απολύτως συμβατή με το θεσμικό και νομικό πλαίσιο της ΕΕ και να διασφαλίζει τη συνέχεια της αποτελεσματικής συμμετοχής της Κύπρου στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η διαρκής συνεργασία και ο συντονισμός Ελλάδας και Κύπρου, αποτελούν αποφασιστικό παράγοντα εξεύρεσης συνολικής, αμοιβαία αποδεκτής, δίκαιης και βιώσιμης λύσης του κυπριακού προβλήματος.

Από την Τουρκία, αναμένουμε να δούμε συγκεκριμένες ενέργειες που να αποδεικνύουν εμπράκτως τη βούλησή της να τερματίσει την παράνομη κατοχή και να διευκολύνει την εξεύρεση αμοιβαία αποδεκτής και συνολικής λύσης του κυπριακού. Αντ' αυτού, μέχρι σήμερα, παρά τις δηλώσεις της τουρκικής κυβέρνησης ότι υποστηρίζει την εν εξελίξει διαπραγματευτική διαδικασία επίλυσης του προβλήματος στο πλαίσιο του ΟΗΕ, η Άγκυρα εμμένει στην εδραίωση, τη διεθνή αναβάθμιση και, παράλληλα, στον πλήρη εσωτερικό εκτουρκισμό της παράνομης αποσχιστικής οντότητας στα κατεχόμενα. Επί πλέον, παρά τις υποχρεώσεις της έναντι της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Πρόσθετο Πρωτόκολλο της Συμφωνίας της Άγκυρας, Δήλωση ΕΕ 21ης Σεπτεμβρίου 2005), η Τουρκία, εμμένει στην άρνησή της να εξομαλύνει τις σχέσεις της και να αναγνωρίσει την Κυπριακή Δημοκρατία.

2. Παρούσα φάση διαπραγματεύσεων

Οι δικοινοτικές συνομιλίες ξεκίνησαν εκ νέου με την Κοινή Διακήρυξη της 11ης Φεβρουαρίου 2014. Μεταξύ άλλων, η Κοινή Διακήρυξη προβλέπει διαπραγμάτευση εφ' όλων των διαφόρων πτυχών του κυπριακού προβλήματος, περιλαμβανομένων των ενοτήτων διακυβέρνησης και καταμερισμού αρμοδιοτήτων, του περιουσιακού, θεμάτων Ευρωπαϊκής Ένωσης και οικονομίας, του εδαφικού και της διεθνούς πτυχής της ασφάλειας. Η Διακήρυξη, προβλέπει επίσης, ρητά, ότι μόνο μία συμπεφωνημένη λύση μπορεί εν συνεχεία να τεθεί προς έγκριση σε χωριστά και ταυτόχρονα δημοψηφίσματα των δύο κοινοτήτων και ότι «οποιασδήποτε μορφής επιδιαιτησία αποκλείεται».

Οι συνομιλίες διεκόπησαν τον Οκτώβριο του 2014, εξαιτίας τουρκικών προκλήσεων και παραβιάσεων της κυπριακής ΑΟΖ που διήρκεσαν συνολικά επτά σχεδόν μήνες.

Η επανέναρξή τους, κατέστη δυνατή τον Μάιο 2015.

Την 1η Δεκεμβρίου 2016, ο Πρόεδρος Αναστασιάδης και ο κ. Ακιντζί συμφώνησαν οι συνομιλίες να συνεχισθούν στη Γενεύη της Ελβετίας, με ανταλλαγή χαρτών και την έναρξη ακολούθως Διεθνούς Διάσκεψης για τη Κύπρο.

Η «ανοικτού τέλους» διεθνής διάσκεψη ξεκίνησε στη Γενεύη, στις 12 Ιανουαρίου και τα Ηνωμένα Έθνη είχαν αναγγείλει εγγράφως ότι οι διαπραγματεύσεις θα διαρκούσαν δύο ημέρες. Ωστόσο, ενώ η ελληνική πλευρά ήταν έτοιμη να παραμείνει στη Γενεύη για συζήτηση σε πολιτικό επίπεδο, η τουρκική πλευρά εγκατέλειψε τη διαπραγμάτευση και ο Τούρκος Υπουργός Εξωτερικών κ. Τσαβούσογλου επέστρεψε στην Άγκυρα, λέγοντας ότι έχει «σημαντικότερα πράγματα» να κάνει.

Από τα ανωτέρω καθίσταται σαφές ότι η τουρκική πλευρά έφυγε από την Γενεύη διότι δεν ήθελε ή και δεν μπορούσε να συζητήσει το κύριο ζήτημα, τον πυρήνα του Κυπριακού από τη διεθνή σκοπιά που είναι η κατάργηση των εγγυήσεων και η απάλειψη κάθε δυνατότητας παρέμβασης καθώς και η απόσυρση του κατοχικού στρατού.

Κατόπιν της ανωτέρω εξέλιξης, συμφωνήθηκε όπως οι συνομιλίες συνεχιστούν σε τεχνικό επίπεδο και στις 18-19 Ιανουαρίου ακολούθησε συνάντηση υπηρεσιακών παραγόντων στο Mont Pèlerin. Στη συνέχεια, οι δικαιοδικές συνομιλίες επανήρχισαν στη Κύπρο στις 26 Ιανουαρίου. Κατά τη συνάντησή τους της 1ης Φεβρουαρίου, ο Πρόεδρος Αναστασιάδης και ο κ. Ακιντζί συμφώνησαν να ζητήσουν από τα Ηνωμένα Έθνη να προετοιμάσουν, διαβουλευόμενα με τις εγγυήτριες δυνάμεις, την επανασύγκληση της Διάσκεψης για την Κύπρο, σε πολιτικό επίπεδο. Ο Πρόεδρος Αναστασιάδης, σε δηλώσεις του μετά τη συνάντησή του με τον Τ/κ ηγέτη κ. Ακιντζί στις 9 Φεβρουαρίου, ανέφερε, μεταξύ άλλων, ότι οι δύο διαπραγματευτές έχουν προχωρήσει και ετοιμάσει κατάλογο με «τις συγκλίσεις, τις ελάχιστες αποκλίσεις, τις μεγάλες αποκλίσεις» και με βάση την προετοιμασία αυτή οι δύο ηγέτες ξεκίνησαν το διάλογο προκειμένου να μετατραπούν οι αποκλίσεις σε συγκλίσεις.

Η τ/κ πλευρά, ωστόσο, τήρησε αδιάλλακτη στάση στη συζήτηση σημαντικών εσωτερικών θεμάτων, ενώ στα μέσα Φεβρουαρίου, ο κ. Ακιντζί διέκοψε αιφνιδιαστικά τις συνομιλίες, με πρόσχημα απόφαση της κυπριακής Βουλής των Αντιπροσώπων (10.2.2017), περί ιστορικής μνείας του δημοψηφίσματος του 1950 στα σχολεία της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Ωστόσο, περαιτέρω, προβληματισμό για τις πραγματικές προθέσεις της τουρκικής πλευράς προκάλεσε το γεγονός ότι στις δικαιοδικές συνομιλίες Τουρκία και τ/κ πλευρά εμμένουν σε νέες απαράδεκτες αξιώσεις επέκτασης των «4 Ελευθεριών» της Ευρωπαϊκής Ένωσης στους Τούρκους υπηκόους, στο έδαφος της Κύπρου.

Ασφαλώς, οι αξιώσεις αυτές δεν μπορούν να γίνουν αποδεκτές καθώς αφενός δεν είναι σύμφωνες με το Ευρωπαϊκό Δίκαιο και αφετέρου είναι ένα ζήτημα που άπτεται των σχέσεων ΕΕ-Τουρκίας και συνεπώς δεν αποτελεί αντικείμενο των δικαιοδικών συνομιλιών.

ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ

- Ο τερματισμός της τουρκικής κατοχής και του εποικισμού και η εξεύρεση συνολικής, αμοιβαία αποδεκτής, δίκαιης και βιώσιμης λύσης του κυπριακού προβλήματος, αποτελεί κορυφαία εθνική προτεραιότητα της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής, με προφανή σημασία για τις ελληνοτουρκικές σχέσεις και την ειρήνη και σταθερότητα της ευρύτερης περιοχής.
- Παρά τις απογοητεύσεις του παρελθόντος και τις συνεχιζόμενες δυσκολίες, οι δικαιοδικές συνομιλίες, με τη συνδρομή των, διευκολυντικού χαρακτήρα, Καλών

Υπηρεσιών του ΓΓΗΕ, παραμένουν η μόνη αποδεκτή από όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη μέθοδος συμπεφωνημένης επίλυσης του Κυπριακού.

- Η Ελλάδα σταθερά υποστηρίζει τις προσπάθειες για μια δίκαιη, ισορροπημένη και βιώσιμη λύση του κυπριακού προβλήματος. Μια συμπεφωνημένη λύση θα πρέπει να αποκαταστήσει την διεθνή νομιμότητα, η οποία παραβιάζεται κατάφωρα από την τουρκική εισβολή και συνεχιζόμενη κατοχή εδάφους της Κυπριακής Δημοκρατίας, κράτους ανεξάρτητου, ενός κυρίαρχου και ανεξάρτητου κράτους, που είναι μέλος των Ηνωμένων Εθνών και της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Οι σχετικές αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών αποτελούν τη μοναδική βάση μιας συμπεφωνημένης λύσης, η οποία θα πρέπει επίσης να συνάδει πλήρως με την ιδιότητα της Κύπρου ως κράτους-μέλους της ΕΕ.
- Η Ελλάδα δεν παρεμβαίνει στη διαπραγμάτευση εσωτερικών πτυχών του κυπριακού προβλήματος, η οποία αποτελεί αποκλειστική αρμοδιότητα της κυπριακής κυβέρνησης.
- Η πλήρης αποχώρηση των κατοχικών στρατευμάτων και η κατάργηση του αναχρονιστικού συστήματος εγγυήσεων του 1960, αποτελεί αναπόσπαστο μέρος μιας συμπεφωνημένης, βιώσιμης και συνολικής λύσης του κυπριακού προβλήματος.
- Θέση της Ελλάδας είναι ότι το χρονικό διάστημα αποχώρησης των κατοχικών στρατευμάτων πρέπει να είναι σύντομο, η ροή αποχώρησης του στρατού συνεχής και με συγκεκριμένη καταληκτική ημερομηνία αποχώρησης.
- Η απαίτηση της Τουρκίας να εξασφαλίσει τις «τέσσερις ελευθερίες» της ΕΕ στην Κύπρο, είναι μη ρεαλιστική και νομικά αβάσιμη.
- Η τουρκοκυπριακή οντότητα που έχει αυτοανακηρυχθεί στα κατεχόμενα και η οποία αναγνωρίζεται μόνο από την Τουρκία, είναι παράνομη και έχει καταδικασθεί από το Συμβούλιο Ασφαλείας των Ην. Εθνών με τις Αποφάσεις 541 (1983) και 550 (1984), οι οποίες καλούν όλα τα κράτη να μην την αναγνωρίσουν, να μην την διευκολύνουν και να μην την συνδράμουν καθ' οιονδήποτε τρόπο. Σε αυτό το πλαίσιο σημειώνουμε την ανάγκη για πλήρη και συνεπή συμμόρφωση με τις ανωτέρω αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας.
- Η άσκηση των κυριαρχικών δικαιωμάτων της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη της επ' ουδενί συνδέονται με τη διαδικασία επίλυσης του Κυπριακού.

Δικοινοτικές Διαπραγματεύσεις

Κυπριακό

Πηγή: <https://www.mfa.gr/kypriako/eidikotera-keimena/dikoinotikes-diapragmateuseis.html>

Μετά την τουρκική εισβολή στην Κύπρο, η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών με ομόφωνο ψήφισμά της (3212/1.11.1974), κάλεσε όλα τα κράτη να σεβαστούν την κυριαρχία, ανεξαρτησία, εδαφική ακεραιότητα και τον (τότε) αδέσμευτο διεθνή προσανατολισμό της Κυπριακής Δημοκρατίας, ζήτησε την ταχεία απόσυρση όλων των ξένων στρατευμάτων και τον τερματισμό κάθε ξένης επέμβασης στις υποθέσεις της Κυπριακής Δημοκρατίας και κάλεσε τις δύο κοινότητες της Κύπρου, με τη συνδρομή των

Καλών Υπηρεσιών του Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ, να διαπραγματευθούν μια αμοιβαία αποδεκτή λύση του εσωτερικού πολιτικού προβλήματος της Κύπρου, καλώντας όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη να λάβουν «επείγοντα» μέτρα προκειμένου όλοι οι πρόσφυγες να επιστρέψουν στις εστίες τους σε συνθήκες ασφαλείας. Το Συμβούλιο Ασφαλείας υιοθέτησε το ψήφισμα αυτό της Γενικής Συνέλευσης (απόφαση 365/13/12/1974).

Η τουρκική πλευρά, όχι μόνο αρνήθηκε να πράξει το οτιδήποτε προς συμμόρφωσή της με τις αποφάσεις των Ηνωμένων Εθνών, αλλά και επιχείρησε να επιβάλει νέα τετελεσμένα, μεταξύ άλλων με τη μονομερή ανακήρυξη «ομοσπονδιακού τουρκικού κράτους», τον Φεβρουάριο 1975. Το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ, με την (απόφαση 367/12.3.1975), καταδίκασε την παράνομη αυτή ενέργεια ως υπονομευτική των διαπραγματεύσεων, μεταξύ άλλων δε, ζήτησε από το Γενικό Γραμματέα ΟΗΕ να αναλάβει νέα Αποστολή Καλών Υπηρεσιών, προκειμένου να διευκολύνει «την επανάληψη, εντατικοποίηση και πρόοδο συνολικών διαπραγματεύσεων» (“the resumption, the intensification and the progress of comprehensive negotiations...might thereby be facilitated”).

Τον Αύγουστο 1975, η τουρκική πλευρά παραβίασε τη δικαιοδική συμφωνία που επετεύχθη στη Βιέννη, με την οποία αναλάμβανε την υποχρέωση να διασφαλίσει στους 25.000 περίπου Ελληνοκύπριους που είχαν τότε απομείνει στο κατεχόμενο τμήμα της Κύπρου «κάθε βοήθεια να διάγουν μια ομαλή ζωή». Η τουρκική πλευρά, υπαναχώρησε επίσης από επανειλημμένες δεσμεύσεις της να υποβάλλει συγκεκριμένες προτάσεις επί της καίριας εδαφικής πτυχής του προβλήματος.

Το 1977 και 1979, οι υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών δικαιοδικές συνομιλίες οδήγησαν σε δύο Συμφωνίες Κορυφής, οι οποίες, μεταξύ άλλων, όρισαν ως στόχο την επίτευξη δικαιοδικής ομοσπονδιακής λύσης, στο πλαίσιο της ανεξαρτησίας, ενιαίας κυριαρχίας και εδαφικής ακεραιότητας της Κυπριακής Δημοκρατίας, του σεβασμού των θεμελιωδών ελευθεριών και δικαιωμάτων όλων των πολιτών του και την αποστρατικοποίηση του νησιού. Η Συμφωνία του 1979, προέβλεπε, επί πλέον, ότι θα εδίδετο προτεραιότητα σε συμφωνία για την επανεγκατάσταση των προσφύγων στα Βαρώσια, υπό την αιγίδα των Η.Ε. και ότι η συμφωνία αυτή θα εφαρμοζόταν ανεξαρτήτως της προόδου των διαπραγματεύσεων για τη συνολική διευθέτηση του προβλήματος.

Τον Αύγουστο 1980, ο τότε Ειδικός Αντιπρόσωπος του Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ δήλωσε ότι «οι δυο πλευρές επανέλαβαν την υποστήριξη τους για μια ομοσπονδιακή λύση, δικαιοδική επί της συνταγματικής πτυχής και διζωνική επί της εδαφικής πτυχής». Δεν συμφωνήθηκε, ωστόσο, το περιεχόμενο της έννοιας της «διζωνικότητας», το οποίο έκτοτε υπήρξε αντικείμενο ουσιαδώς διαφορετικών ερμηνειών και διαρκών αντιπαραθέσεων.

Το Νοέμβριο 1983, εν μέσω μιας ακόμη πρωτοβουλίας του Γενικού Γραμματέα του Ο.Η.Ε., η τουρκική πλευρά ανακήρυξε τα κατεχόμενα εδάφη της Κύπρου «ανεξάρτητο κράτος», το οποίο αναγνώρισε μόνο η κατοχική δύναμη, Τουρκία. Οι Αποφάσεις 541 (1983) και 550 (1984) του Συμβουλίου Ασφαλείας των Η.Ε. καταδίκασαν τη μονομερή ανακήρυξη, όπως, επίσης, και όλες τις συνακόλουθες αποσχιστικές ενέργειες τις οποίες χαρακτήρισαν παράνομες και άκυρες, ζήτησαν την άμεση απόσυρση των τουρκικών στρατευμάτων, κάλεσαν όλα τα κράτη να μην αναγνωρίσουν το υποτιθέμενο κράτος που δημιουργήθηκε από αποσχιστικές ενέργειες και να μη διευκολύνουν ή με άλλο τρόπο βοηθήσουν την αποσχιστική οντότητα, καταδίκασαν τις τουρκικές απειλές εποικισμού των Βαρωσίων και αξίωσαν τη μεταβίβαση της περιοχής αυτής στην διοίκηση των Ηνωμένων Εθνών.

Από το 1984 μέχρι το 1992, τα Ηνωμένα Έθνη ανέλαβαν σειρά πρωτοβουλιών για την επίτευξη συμφωνημένου πλαισίου διαπραγμάτευσης μίας συνολικής διευθέτησης. Σημαντικότερη αυτών των πρωτοβουλιών ήταν η «Δέσμη Ιδεών» του Γενικού Γραμματέα Μπούτρος-Μπούτρος Γκάλι, την οποία υιοθέτησε το Συμβούλιο Ασφαλείας ως βάση περαιτέρω διαπραγματεύσεων. Τούτο δεν κατέστη δυνατό, εξαιτίας της αδιαλλαξίας της τουρκοκυπριακής πλευράς, όπως διαπίστωσε, με την Απόφαση 789 (1992), το Συμβούλιο Ασφαλείας

Η διεθνής κοινότητα κατέβαλε νέα προσπάθεια για την επίτευξη συνολικής λύσης του Κυπριακού, κατά την περίοδο 1999-2004, εν όψει της επικείμενης ένταξης της Κύπρου στην ΕΕ καθώς και της υποψηφιότητας προς ένταξη στην ΕΕ της Τουρκίας. Τον Νοέμβριο 2002, ο Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ υπέβαλε δικό του συνολικό σχέδιο λύσης προς διαπραγμάτευση. Η τελική αναθεωρημένη εκδοχή του εν λόγω σχεδίου, η οποία ήταν αποτέλεσμα όχι ουσιαστικής διαπραγμάτευσης και συμφωνίας, αλλά επιδιαιτησίας του Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ υποβλήθηκε, εν τέλει, σε χωριστά δημοψηφίσματα (24.04.2004) κατά τα οποία απερρίφθη από το 75,83% των Ελληνοκυπρίων. Ως εκ τούτου, σύμφωνα και με τις πρόνοιες συμφωνίας όλων των πλευρών (Νέα Υόρκη, 13.2.2004), το υποβληθέν σχέδιο κατέστη ανυπόστατο και δεν παρήγαγε κανένα έννομο αποτέλεσμα.

Παρά την απόρριψη του συγκεκριμένου σχεδίου, η κυπριακή κυβέρνηση και η μεγάλη πλειοψηφία των ελληνοκυπριακών πολιτικών δυνάμεων, παρέμεινε προσηλωμένη στον στόχο της επανένωσης της Κύπρου, στο πλαίσιο των αποφάσεων του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ και των αρχών και αξιών της ΕΕ, πλήρες κράτος-μέλος της οποίας κατέστη η Κυπριακή Δημοκρατία από 1ης Μαΐου 2004. Η ε/κ πλευρά ανέλαβε σειρά πρωτοβουλιών που οδήγησαν σε ευρύτερη διεθνή αποδοχή της θέσης της ότι η μέθοδος των τεχνητών χρονοδιαγραμμάτων και της επιδιαιτησίας απεδείχθη αντιπαραγωγική ως προς την εξεύρεση συμπεφωνημένης λύσης του κυπριακού προβλήματος.

Νέες συνολικές διαπραγματεύσεις ξεκίνησαν, εν τέλει, ως αποτέλεσμα πρωτοβουλιών του Προέδρου Χριστόφια (2008-2012), τον Σεπτέμβριο 2008. Οι διαπραγματεύσεις αυτές, πάγωσαν, στα τέλη Μαρτίου 2012, με απόφαση του Τουρκοκύπριου ηγέτη κ. Έρογλου.

Απευθείας συνομιλίες ξεκίνησαν εκ νέου, μετά πάροδο δύο περίπου ετών, μεταξύ του Κύπριου Προέδρου Αναστασιάδη και του κ. Έρογλου, με την πρώτη επίσημη συνάντησή τους και συμφωνία τους επί κειμένου Κοινού Ανακοινωθέντος, στις 11 Φεβρουαρίου 2014.

Στις 15 Απριλίου ολοκληρώθηκε η πρώτη, διερευνητική των εκατέρωθεν θέσεων φάση των νέων συνομιλιών και στις 23 Ιουλίου, η δεύτερη φάση ανταλλαγής εγγράφων προτάσεων επί του συνόλου των διαπραγματευτικών κεφαλαίων.

Παρά τη διάσταση απόψεων τόσο σε θέματα ουσίας, όσο και σε θέματα διαδικασίας, κατά την πρώτη κοινή συνάντησή τους με το νέο (διορισθέντα στις 25 Αυγούστου 2014) Ειδικό Σύμβουλο του ΓΓΗΕ, κ. Espen Barth Eide, στις 17 Σεπτεμβρίου, ο Πρόεδρος Αναστασιάδης και ο κ. Έρογλου συμφώνησαν να προχωρήσουν σε επόμενη φάση των «δομημένων συνομιλιών» τους.

Τούτο δεν κατέστη δυνατό, εξαιτίας των από 20 Οκτωβρίου 2014 νέων κατάφωρων παραβιάσεων των κυριαρχικών δικαιωμάτων της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Αποκλειστική Οικονομική της Ζώνη από την Τουρκία. Το τουρκικό σκάφος «Barbaros», το οποίο διεξήγαγε παράνομες έρευνες, αποχώρησε τελικά από την κυπριακή ΑΟΖ, στα τέλη Μαρτίου 2015, ενώ δεν ανανεώθηκε η παράνομη τουρκική NAVTEX μετά τη λήξη της στην

περιοχή. Ανωτέρω συνέπεσαν με την προσωρινή παύση της δραστηριότητας του γεωτρύπανου της ENI, SAIPEM 10000, για λόγους συντήρησης. Μετά και την ανάδειξη του κ. Μουσταφά Ακιντζί, ως νέου τ/κ ηγέτη, στα τέλη Απριλίου, η νέα συγκυρία επέτρεψε την επανέναρξη των δικοινοτικών συνομιλιών στις 15 Μαΐου.

Παραβίαση βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ελευθεριών

Πηγή: <https://www.mfa.gr/kypriako/eidikotera-keimena/paraviasi-vasikon-anthropinon-dikaionaton-kai-eleytherion.html>

Κυπριακό - Ειδικότερα κείμενα

[Ανθρωπιστική παράμετρος]

Εκτοπισμένοι

Αγνοούμενοι

Εγκλωβισμένοι

Εποικισμός των κατεχομένων

Ανθρωπιστική παράμετρος

<https://www.mfa.gr/kypriako/eidikotera-keimena/paraviasi-vasikon-anthropinon-dikaionaton-kai-eleytherion.html>

Η τουρκική εισβολή και κατοχή έχει προσδώσει μία καίρια ανθρωπιστική διάσταση στο Κυπριακό λόγω της κατάφωρης παραβίασης από την Τουρκία διεθνών συμβάσεων προστασίας ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου. Η παράμετρος αυτή αφορά τα δικαιώματα των Ελληνοκυπρίων προσφύγων, των αγνοουμένων και των συγγενών τους, καθώς και των εγκλωβισμένων. Η υπαιτιότητα της Τουρκίας έχει πιστοποιηθεί από μία σειρά αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, το οποίο αποφάνθηκε ότι η Τουρκία ασκεί τον πραγματικό έλεγχο επί του εδάφους της βόρειας Κύπρου και, κατά συνέπεια, «η ευθύνη της δεν μπορεί να περιορισθεί μόνο στις πράξεις των δικών της στρατιωτών ή αξιωματούχων στη βόρεια Κύπρο, αλλά προκύπτει και από τις πράξεις της τοπικής διοίκησης, η οποία συνεχίζει να υφίσταται λόγω της τουρκικής στρατιωτικής και άλλης στήριξης».

Στις 13 Μαΐου 2014, εξεδόθη απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΔΑΔ) με την οποία η Τουρκία καλείται, μεταξύ άλλων, να καταβάλει μέσα στο επόμενο τρίμηνο αποζημιώσεις ύψους 30 εκατ. ευρώ στους συγγενείς των Αγνοουμένων και 60 εκατ. ευρώ στους εγκλωβισμένους Καρπασίας. Η απόφαση του ΕΔΑΔ καθιστά επίσης σαφές ότι η Τουρκία εξακολουθεί να δεσμεύεται από την απόφαση του Δικαστηρίου επί της Τέταρτης Διακρατικής Προσφυγής της Κύπρου εναντίον της Τουρκίας (2001). Ειδικότερα αναφέρεται ότι απόφαση του Δικαστηρίου για την «Υπόθεση Δημόπουλος» (2010), κατά το σκέλος που αυτή αφορούσε στην απόρριψη ατομικών προσφυγών λόγω μη εξάντλησης των εσωτερικών ενδίκων μέσων, «δεν μπορεί να θεωρηθεί από μόνη της ότι εξαντλεί το ζήτημα της συμμόρφωσης της Τουρκίας με τα ευρήματα του Δικαστηρίου στην Τέταρτη Διακρατική».

Με ανακοίνωσή του το τουρκικό Υπουργείο Εξωτερικών δήλωσε «μη δυνατότητα» εφαρμογής της απόφασης, από τουρκικής πλευράς, γεγονός που συνιστά νέα ευθεία παραβίαση διεθνούς συμβατικής της υποχρέωσης, ως συμβαλλόμενης στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Πέραν τούτου, δεδομένου ότι οι αποφάσεις του ΕΔΑΔ αποτελούν προφανώς μέρος του κεκτημένου της ΕΕ, η ρητή άρνηση εφαρμογής τους εκ μέρους της Τουρκίας, συνιστά παραβίαση των υποχρεώσεών της ως υποψήφιας χώρας και δη των κριτηρίων της Κοπεγχάγης, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται και ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Εκτοπισμένοι

<https://www.mfa.gr/kypriako/eidikotera-keimena/paraviasi-vasikon-anthropinon-dikaionaton-kai-eleytherion.html?page=1>

Πέρα από τις τεράστιες υλικές και οικονομικές καταστροφές, η εισβολή και η κατοχή μετέτρεψαν περισσότερους από 200.000 Ελληνοκυπρίους σε πρόσφυγες, ήτοι το 25% περίπου των κατοίκων της Κύπρου το 1974.

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΔΑΔ), στην απόφασή του επί της Τέταρτης Διακρατικής Προσφυγής της Κύπρου κατά της Τουρκίας (2001), αποφάνθηκε ότι η τελευταία παραβιάζει την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΣΔΑ), σε σχέση με τα περιουσιακά δικαιώματα των Ελληνοκυπρίων προσφύγων. Το Δικαστήριο έκρινε ότι οι εκτοπισθέντες Ελληνοκύπριοι παραμένουν οι νόμιμοι ιδιοκτήτες των περιουσιών τους στα κατεχόμενα και θα πρέπει να τους επιτραπεί η ελεύθερη άσκηση των περιουσιακών δικαιωμάτων τους από την Τουρκία, η οποία αρνείται να ανταποκριθεί στις επιταγές του ΕΔΑΔ. Εντούτοις, η Τουρκία αποφεύγει να παράσχει πληροφορίες και συγκεκριμένα στοιχεία στην Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης αναφορικά με την κατάσταση των ελληνοκυπριακών περιουσιών στα κατεχόμενα καθώς και για τα μέτρα που υποχρεούται να λάβει προς αντιμετώπιση του σφετερισμού τους.

Παράλληλα, το ΕΔΑΔ έχει αναγνωρίσει την υπαιτιότητα της Τουρκίας και κατά την εκδίκαση ατομικών προσφυγών Ελληνοκυπρίων εκτοπισθέντων. Αναφέρονται ενδεικτικά τα εξής:

α) Στην υπόθεση της κας Τ. Λοϊζίδου, Ελληνοκύπριας πρόσφυγα από την Κερύνεια, το Δικαστήριο καταδίκασε το 1998 την Τουρκία για παραβίαση της ΕΣΔΑ, επειδή δεν επιτρέπει στην κα Λοϊζίδου να έχει πρόσβαση στην περιουσία της. Το Δικαστήριο επιδίκασε και αποζημίωση 300.000 Λιρών Κύπρου, που τελικώς καταβλήθηκε από την Τουρκία, μετά από πολυετή διεκδικυστίνδα. Η καταβολή της αποζημίωσης αποτελεί εφαρμογή μέρους μόνο της απόφασης του Δικαστηρίου, καθώς διατηρείται η συνεχιζόμενη παραβίαση του δικαιώματος της κας Λοϊζίδου για ελεύθερη πρόσβαση και χρήση της περιουσίας της.

β) Τον Δεκέμβριο 2005, το ΕΔΑΔ αναγνώρισε ότι η Τουρκία φέρει ευθύνη για παραβίαση των περιουσιακών δικαιωμάτων της κας Ξενίδη-Αρέστη, βάσει της ΕΣΔΑ. Στη συνέχεια, το Δικαστήριο καταδίκασε την Τουρκία (Δεκέμβριος 2006) να καταβάλει στην κα Ξενίδη-Αρέστη αποζημίωση 800.000 Ευρώ για την στέρηση της χρήσης και απόλαυσης της περιουσίας της στην κατεχόμενη Αμμόχωστο. Η Τουρκία είχε υποχρέωση να ανταποκριθεί θετικά εντός τριμήνου από την τελεσιδικία της απόφασης του ΕΔΑΔ (23 Μαΐου 2007). Η προθεσμία αυτή παρήλθε άπρακτη.

γ) Στην από 22.4.2008 απόφαση του ΕΔΑΔ για την υπόθεση της περιουσίας Δημάδη, υπογραμμίζεται ότι όλοι οι εκτοπισθέντες Ελληνοκύπριοι παραμένουν κύριοι των ακινήτων τους και ότι οι αποζημιώσεις που επιδικάζει το Δικαστήριο αφορούν μόνον στην απώλεια χρήσης.

δ) Σημειώνεται, επίσης, ότι στην από 28.4.2009 απόφαση του Δικαστηρίου Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΔΕΚ) για την υπόθεση του πρόσφυγα κ. Μ. Αποστολίδη κατά του ζεύγους Orams που είχε εγκατασταθεί στην περιουσία του στα κατεχόμενα χωρίς τη συναίνεσή του, μεταξύ άλλων, τονίζεται ότι οι αποφάσεις κυπριακών δικαστηρίων για περιουσίες που βρίσκονται στα κατεχόμενα, θα πρέπει να αναγνωρίζονται και να εκτελούνται από όλα τα κράτη-μέλη της ΕΕ.

ε) Στις 19 Ιανουαρίου 2010, βρετανικό Εφετείο επιβεβαίωσε, όπως και η προαναφερθείσα απόφαση του ΔΕΚ για το ίδιο θέμα, ότι η αρχική ετυμηγορία της κυπριακής δικαιοσύνης για την υπόθεση Αποστολίδη-Όραμς πρέπει να τύχει εφαρμογής στο σύνολο της ΕΕ.

Αγνοούμενοι

<https://www.mfa.gr/kypriako/eidikotera-keimena/paraviasi-vasikon-anthropinon-dikaionaton-kai-eleytherion.html?page=2>

Η υπόθεση των αγνοουμένων αποτελεί τραγική ανθρωπιστική συνέπεια της τουρκικής εισβολής και συνεχιζόμενης κατοχής στην Κύπρο. Το εξαιρετικά λεπτό αυτό ανθρωπιστικό ζήτημα είναι ιδιαίτερης σημασίας για την Ελλάδα, όπως και για την Κύπρο, καθώς, μέχρι σήμερα, υπάρχουν και στην Ελλάδα οικογένειες που δεν γνωρίζουν ακόμα την τύχη δικών τους ανθρώπων, Ελλήνων πολιτών που αγνοούνται από το 1974.

Από το 2004 άρχισε να επαναλειτουργεί η δικαιοδική Διερευνητική Επιτροπή Αγνοουμένων (ΔΕΑ), η οποία συστάθηκε το 1981 υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών. Εκτός από τους αγνοούμενους του 1974, η ΔΕΑ διερευνά και την τύχη όσων αγνοούνται από την περίοδο 1963-1964. Συνολικά, στην ΔΕΑ έχουν κατατεθεί οι φάκελοι 1.508 Ελληνοκυπρίων (μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται 77 Ελλαδίτες) και 493 Τουρκοκυπρίων αγνοουμένων. Μέχρι τις 28 Φεβρουαρίου 2017 είχαν ταυτοποιηθεί 747 άτομα (563 Ελληνοκύπριοι και 184 Τουρκοκύπριοι).

Το πρόγραμμα της ΔΕΑ έχει οδηγήσει στην ταυτοποίηση μόλις τεσσάρων ελλαδικών αγνοουμένων, ενώ δεκατρείς σοροί ελλαδικών αγνοουμένων έχουν ταυτοποιηθεί βάσει ενός χωριστού προγράμματος της Κυπριακής Δημοκρατίας, που τέθηκε σε εφαρμογή το 1999.

Σημειώνεται ότι η εντολή της ΔΕΑ περιορίζεται στην αναζήτηση και ταυτοποίηση λειψάνων, ενώ αποκλείεται (κατόπιν τουρκικής επιμονής) η εκ μέρους της διερεύνησης συνθηκών εξαφάνισης και θανάτου. Δύο οικογένειες Ελληνοκυπρίων αγνοουμένων έχουν προσφύγει στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΔΑΔ), επειδή από την ταυτοποίηση λειψάνων προέκυψε ότι οι συγγενείς τους εκτελέστηκαν εξ' επαφής.

Η Τουρκία φέρει ευθύνη για τη διερεύνηση της τύχης των αγνοουμένων και την ενημέρωση των οικογενειών τους, σύμφωνα με την απόφαση του ΕΔΑΔ επί της 4ης Διακρατικής Προσφυγής της Κύπρου κατά της Τουρκίας (2001). Η Τουρκία αγνοεί τα σχετικά ψηφίσματα της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης, που επιτηρεί την εφαρμογή της

απόφασης του Δικαστηρίου, με το επιχείρημα ότι μόνον η ΔΕΑ μπορεί να δώσει απαντήσεις.

Τον Ιανουάριο 2008, το ΕΔΑΔ καταδίκασε την Τουρκία με την απόφασή του επί 9 ατομικών προσφυγών συγγενών Ελληνοκυπρίων αγνοουμένων (Υπόθεση Βαρνάβα και Λοιποί). Κατόπιν τουρκικού αιτήματος, έγινε παραπομπή της υπόθεσης στην ολομέλεια που εξέδωσε τελεσίδικη καταδικαστική απόφαση στις 18.9.2009 και επιδίκασε σε κάθε μία από τις οικογένειες των αγνοουμένων χρηματική αποζημίωση 12.000 ευρώ για ηθική βλάβη.

Επισημαίνεται, επίσης, ψήφισμα της ολομέλειας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (12.02.2015), σχετικά με ομαδικούς τάφους αγνοουμένων της Άσσιας στο χωριό Ορνίθι στο κατεχόμενο τμήμα της Κύπρου. Το ψήφισμα καταδικάζει τη μετατόπιση οστών αγνοουμένων και καλεί την Τουρκία να επιτρέψει πρόσβαση σε αυθαίρετα χαρακτηρισμένες «στρατιωτικές ζώνες» όπου υπάρχουν πληροφορίες για ύπαρξη ομαδικών τάφων.

Όπως έχει ήδη σημειωθεί («Ανθρωπιστική Παράμετρος»), τον Μάιο 2014 εξεδόθη απόφαση από το ΕΔΑΔ που καλεί την Τουρκία να καταβάλει αποζημιώσεις ύψους 30 εκατ. ευρώ στους συγγενείς των αγνοουμένων. Στις 25 Σεπτεμβρίου 2015, η Υπουργική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης κάλεσε την Τουρκία να υλοποιήσει αποφάσεις του ΕΔΑΔ και να καταβάλει τη δίκαιη ικανοποίηση που επιδικάστηκε στην προαναφερθείσα υπόθεση «Βαρνάβα και Λοιποί».

Εγκλωβισμένοι

<https://www.mfa.gr/kypriako/eidikotera-keimena/paraviasi-vasikon-anthropinon-dikaiomaton-kai-eleytherion.html?page=3>

Ελάχιστοι, πλέον, Ελληνοκύπριοι παραμένουν στον κατεχόμενο βορρά (εγκλωβισμένοι), ως αποτέλεσμα της κατάφωρης παραβίασης, εκ μέρους της τουρκικής πλευράς, της Τρίτης Συμφωνίας της Βιέννης (Αύγουστος 1975), η οποία, μεταξύ άλλων, δέσμευε την τουρκική πλευρά να παράσχει «κάθε βοήθεια» στους Ελληνοκυπρίους των κατεχομένων «να διάγουν μία κανονική ζωή, περιλαμβανομένων διευκολύνσεων για εκπαίδευση και για άσκηση των θρησκευτικών τους καθηκόντων, ως επίσης ιατρικής μέριμνας από δικούς τους ιατρούς και ελευθερίας κίνησης». Ο συνολικός αριθμός των εγκλωβισμένων συρρικνώθηκε από 20000 το 1974 σε λιγότερους από 500 σήμερα.

Μόνο τον Απρίλιο 2004, επετράπη η επαναλειτουργία ελληνοκυπριακού Γυμνασίου στο Ριζοκάρπασο και τον Σεπτέμβριο 2005 λειτούργησε, εν τέλει, εξατάξιο Γυμνάσιο-Λύκειο, με τη συμμετοχή 58 μαθητών. Μέχρι το 2005, το κατοχικό καθεστώς επέβαλε λογοκρισία στα σχολικά εγχειρίδια (με την μέθοδο αφαιρέσεως επίμαχων σελίδων). Σημειώνεται, επίσης, ότι το 2007, το τουρκικό κατοχικό καθεστώς αποφάσισε να επιτρέψει την ανάληψη των καθηκόντων ιερέα στο Ριζοκάρπασο.

Την ίδια χρονιά (2007), ωστόσο, οι κατοχικές δυνάμεις κατεδάφισαν πολυάριθμες οικίες Ελληνοκυπρίων στο Ριζοκάρπασο. Το 2012, σημειώθηκαν νέα κρούσματα παραβιάσεων των περιουσιακών δικαιωμάτων των Ελληνοκυπρίων εγκλωβισμένων, με κατασχέσεις κατοικιών και κτηματικής περιουσίας προς όφελος Τούρκων εποίκων.

Το 2008, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, κρίνοντας την προσφυγή της δασκάλας του δημοτικού σχολείου της Αγίας Τριάδας Γιαλούσας, κας Ελένης Φωκά,

καταδίκασε την Τουρκία για παραβίαση του άρθρου 10 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων περί δικαιώματος στην ελευθερία έκφρασης.

Όπως προαναφέρθηκε («Ανθρωπιστική Παράμετρος»), τον Μάιο 2014 εξεδόθη απόφαση από το ΕΔΑΔ με την οποία καλείται η Τουρκία να καταβάλει αποζημίωση ύψους 60 εκατ. ευρώ στους εγκλωβισμένους.

Συγκρατούνται, τέλος, τουρκοκυπριακά δημοσιεύματα σύμφωνα με τα οποία, τον Μάιο 2016, η ψευδοκυβέρνηση στα κατεχόμενα αποφάσισε να περιορίσει την τέλεση χριστιανικών θρησκευτικών τελετών στα κατεχόμενα σε μία για κάθε ιερό ναό τον χρόνο, δηλαδή είτε τα Χριστούγεννα, είτε το Πάσχα, είτε την ημέρα που εορτάζει ο Άγιος στον οποίο είναι αφιερωμένος ο ναός. Ο ψευδοπρωθυπουργός της παράνομης αποσχιστικής οντότητας, κ. Οζγκιουργκούν και ο ψευδο-ΥΠΕΞ, κ. Ερτουγρούρογλου, δήλωσαν προκλητικά ότι οι Έλληνοκύπριοι «τείνουν να καταχρώνται» του δικαιώματος τέλεσης θρησκευτικών τελετών, χρησιμοποιώντας το για «πολιτικούς σκοπούς», με αποτέλεσμα, μεταξύ άλλων, τη «συνεχή απασχόληση της τουρκοκυπριακής αστυνομίας στη φύλαξη ελληνορθόδοξων ναών». Την προκλητική αυτή απόφαση της ψευδοκυβέρνησης, χαρακτήρισε στις 7 Ιουνίου «ορθή» και ο κ. Μπουρτσού, εκπρόσωπος του Τουρκοκύπριου ηγέτη κ. Ακιντζί.

Εποικισμός των κατεχομένων

<https://www.mfa.gr/kypriako/eidikotera-keimena/paraviasi-vasikon-anthropinon-dikaionaton-kai-eleytherion.html?page=4>

Ο τουρκικός εποικισμός αποτελεί έγκλημα πολέμου σύμφωνα με το Διεθνές Δίκαιο καθώς και ζήτημα διαρκών και έντονων διαμαρτυριών των τουρκοκυπρίων, οι οποίοι και αποτελούν πλέον μειονότητα στα κατεχόμενα. Ο αριθμός των Τουρκοκυπρίων, οι οποίοι και διαθέτουν πιστοποιητικά γεννήσεως από την Κυπριακή Δημοκρατία, δεν ξεπερνά τις 100.000, ενώ, σύμφωνα με τουρκικά στοιχεία, ο συνολικός πληθυσμός των κατεχομένων προσεγγίζει τα 300.000 άτομα και ο αριθμός των «πολιτών» της παράνομης αποσχιστικής οντότητας ανέρχεται στις 220.000. Σύμφωνα με καταγγελίες τουρκοκύπριων πολιτικών και αναλύσεις του τουρκοκυπριακού τύπου, η Άγκυρα επιδιώκει και μεθοδεύει την σταδιακή «πολιτογράφηση» έως και 26.000 νέων τούρκων εποίκων στα κατεχόμενα.

Εξωτερικές Σχέσεις – Διεύρυνση Ε.Ε. – ΤΟΥΡΚΙΑ

Πηγή: <https://www.mfa.gr/exoteriki-politiki/i-ellada-stin-ee/exoterikes-sheseis-dievrsini.html?page=1>

Συνδεδεμένο μέλος από το 1963, η Τουρκία υπέγραψε, το 1995, Συμφωνία Τελωνειακής Ένωσης με την Ε.Ε. και το 1999, στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Ελσίνκι, της παραχωρήθηκε καθεστώς υποψηφίας προς ένταξη χώρας. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Δεκεμβρίου 2004 αποφάσισε την έναρξη ενταξιακών διαπραγματεύσεων, υπό συγκεκριμένους όρους και προϋποθέσεις, καθώς κρίθηκε ότι η Τουρκία πληροί επαρκώς τα πολιτικά κριτήρια της

Κοπεγχάγης, η ικανοποίηση των οποίων αποτελεί προϋπόθεση για την έναρξη των διαπραγματεύσεων.

Οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις εκκίνησαν στις 3 Οκτωβρίου 2005. Το Διαπραγματευτικό Πλαίσιο της Τουρκίας προβλέπει, πλην των κριτηρίων της Κοπεγχάγης, και επιπλέον κριτήρια βάσει των οποίων αξιολογείται η πρόοδος της στις ενταξιακές διαπραγματεύσεις, όπως η τήρηση σχέσεων καλής γειτονίας, η υποστήριξη των προσπαθειών για την επίλυση του Κυπριακού, η εξομάλυνση των σχέσεων με την Κυπριακή Δημοκρατία και η πλήρης και χωρίς διακρίσεις εφαρμογή του Πρόσθετου Πρωτοκόλλου στη Συμφωνία της Αγκύρας του 1963 (Πρωτόκολλο που επεκτείνει την Τελωνειακή Ένωση Ε.Ε.-Τουρκίας στα 10 νέα κράτη-μέλη της Ε.Ε. της Διεύρυνσης του 2004).

Σήμερα, επί συνόλου τριάντα πέντε Διαπραγματευτικών Κεφαλαίων του κοινοτικού κεκτημένου, έχουν ανοίξει δέκα έξι, εκ των οποίων έχει, προσωρινά, κλείσει ένα.

Σε Διακυβερνητική Διάσκεψη στις Βρυξέλλες στις 14/12/2015, άνοιξε το Κεφάλαιο 17 «Οικονομική και νομισματική πολιτική», μετά από στασιμότητα δύο ετών στις ενταξιακές διαπραγματεύσεις. Η μεγάλη καθυστέρηση οφείλεται κατά κύριο λόγο στη συνεχιζόμενη άρνηση της Τουρκίας να εκπληρώσει τη συμβατική της υποχρέωση, έναντι της Ε.Ε. και των κρατών μελών της, για την πλήρη εφαρμογή του Πρόσθετου Πρωτοκόλλου. Στο πλαίσιο αυτό, η Ε.Ε., το Δεκέμβριο του 2006, αποφάσισε να επιβάλει στην Τουρκία συγκεκριμένες «κυρώσεις» (οκτώ Διαπραγματευτικά Κεφάλαια δεν ανοίγουν, κανένα δεν κλείνει), γεγονός που έχει άμεσες επιπτώσεις στις ενταξιακές διαπραγματεύσεις. Περαιτέρω, η Τουρκία δεν έχει σημειώσει πρόοδο και ως προς την εκπλήρωση άλλων προαπαιτούμενων του Διαπραγματευτικού Πλαισίου, όπως η τήρηση σχέσεων καλής γειτονίας.

Επίσης, στο πλαίσιο της συνεργασίας Ε.Ε. – Τουρκίας για την αντιμετώπιση της μεταναστευτικής / προσφυγικής κρίσης και σε συνέχεια της Δήλωσης Ε.Ε. – Τουρκίας της 18ης Μαρτίου 2016, η οποία συμφωνήθηκε μετά από συνάντηση με τον τότε Τούρκο Πρωθυπουργό κ. Νταβούτογλου, άνοιξε επί Ολλανδικής Προεδρίας, στις 30 Ιουνίου 2016, το Κεφάλαιο 33 «Χρηματο-οικονομικές και δημοσιονομικές διατάξεις».

Στο Διευρυνσιακό Πακέτο της Ευρ. Επιτροπής (Στρατηγική για τη Διεύρυνση και Εκθέσεις Προόδου για τις υποψήφιες χώρες, συμπεριλαμβανομένης της Έκθεσης Προόδου για την Τουρκία), που δημοσιοποιήθηκε στις 10/11/2015, καταγράφεται, μεταξύ άλλων, οπισθοδρόμηση ως προς το σεβασμό των αρχών του κράτους δικαίου και θεμελιωδών δικαιωμάτων (ιδίως δικαίωμα ελευθερίας έκφρασης και ελευθερίας του συνέρχεσθαι), ενώ η Τουρκία καλείται να ενισχύσει τις προσπάθειες για προστασία των μειονοτήτων.

Λόγω της συνεχιζόμενης προσφυγικής – μεταναστευτικής κρίσης, τα Συμπεράσματα Ευρ. Συμβουλίου της 15ης Οκτωβρίου 2015 έθεσαν το ζήτημα της αντιμετώπισης (μείωσης) των προσφυγικών – μεταναστευτικών ροών προς την Ε.Ε. ως παράγοντα που επηρεάζει πλέον την εξέλιξη των ευρω-τουρκικών σχέσεων. Παράλληλα, σημειώθηκε η ανάγκη επανενεργοποίησης των ενταξιακών της διαπραγματεύσεων, σύμφωνα με το Διαπραγματευτικό Πλαίσιο και τα συναφή Συμπεράσματα Συμβουλίου, τα οποία εξειδικεύουν τους όρους και τις προϋποθέσεις για την ένταξη της Τουρκίας στην Ε.Ε.

Τα ζητήματα αυτά συζητήθηκαν και κατά τη Σύνοδο Κορυφής Ε.Ε. – Τουρκίας (Βρυξέλλες, 29/11/2015), όπου τέθηκε σε ισχύ το κοινό Σχέδιο Δράσης για τη μετανάστευση.

Με τα Συμπεράσματα του Συμβουλίου Γενικών Υποθέσεων (ΣΓΥ, 15 Δεκεμβρίου 2015), καθίσταται, για άλλη μία φορά, σαφές ότι ο ρυθμός προόδου των ενταξιακών διαπραγματεύσεων εξαρτάται από την ίδια την Τουρκία και την πλήρωση των προϋποθέσεων και των συμβατικών της υποχρεώσεων έναντι της Ε.Ε. Όσον αφορά θέματα που ενδιαφέρουν ιδιαιτέρως τη χώρα μας συγκρατείται θετικά ότι, για άλλη μία φορά, ζητείται η δέσμευση της Τουρκίας για σχέσεις καλής γειτονίας και η αποφυγή απειλών ή πράξεων κατά κρατών-μελών της Ε.Ε., σε συνέχεια όσων καταγράφονται στην Έκθεση

Προόδου της Ευρ. Επιτροπής. Η Τουρκία καλείται, επίσης, να σέβεται όλα τα κυριαρχικά δικαιώματα των κρατών-μελών της Ε.Ε., συμπεριλαμβανομένων του θαλασσίου και εναέριου χώρου τους, σύμφωνα με τη Σύμβαση του ΟΗΕ για το Δίκαιο της Θάλασσας (UNCLOS). Υπογραμμίζεται, επίσης, η ανάγκη περαιτέρω μεταρρυθμίσεων σχετικά με τα δικαιώματα των μειονοτήτων και η ανάγκη συμμόρφωσης με τις Αποφάσεις του ΕΔΑΔ (άρθρο 46 ΕΣΔΑ).

Όσον αφορά την Κύπρο, η Τουρκία καλείται να εφαρμόσει το Πρόσθετο Πρωτόκολλο στη Συμφωνία Σύνδεσης Ε.Ε. – Τουρκίας, καθώς και να εφαρμόσει έναντι όλων των κρατών-μελών, άρα και της Κύπρου, τη Συμφωνία Επανεισδοχής Ε.Ε. – Τουρκίας και τον Οδικό Χάρτη για τις θεωρήσεις, ενώ επιβεβαιώνεται το δικαίωμα εκμετάλλευσης των πλουτοπαραγωγικών πηγών των κρατών-μελών της Ε.Ε. στα χωρικά τους ύδατα. Επίσης, η συμμόρφωση της Τουρκίας με τα ανωτέρω και η εξομάλυνση των σχέσεών της με την Κύπρο θα μπορούσε να δώσει ώθηση στις ενταξιακές διαπραγματεύσεις.

Τα Συμπεράσματα ΣΓΥ προβλέπουν, επίσης, συνέχιση και ενίσχυση των τομεακών διαλόγων (πολιτικός, οικονομικός, ενεργειακός, για θέματα τρομοκρατίας και για απελευθέρωση θεωρήσεων) με την Τουρκία.

Η Ελλάδα υποστηρίζει την ένταξη της Τουρκίας στην Ε.Ε. υπό την προϋπόθεση της εκπλήρωσης όλων ανεξαιρέτως των προϋποθέσεων και προαπαιτούμενων. Θεωρούμε ότι μια ενεργός και αξιόπιστη ενταξιακή διαδικασία, με την προβλεπόμενη αιρεσιμότητα, συνιστά ισχυρό κίνητρο αλλαγών και το μοναδικό και καταλληλότερο πλαίσιο για τις μεταρρυθμίσεις που απαιτούνται στην Τουρκία. Στηρίζουμε, συνεπώς, το όλο εγχείρημα, αναδεικνύοντας την ευρωπαϊκή διάσταση των θεμάτων ιδιαίτερου ενδιαφέροντός μας σε όλο το πλέγμα των σχέσεων Ε.Ε.-Τουρκίας (π.χ. Συμβούλιο Σύνδεσης) και, κυρίως, στα επί μέρους Διαπραγματευτικά Κεφάλαια των ενταξιακών διαπραγματεύσεων. Στο πλαίσιο αυτό, σημειώνεται ότι, στις 31/5/2016, συνεδρίασε η Επιτροπή Σύνδεσης Ε.Ε. – Τουρκίας, η οποία προετοιμάζει το ετήσιο Συμβούλιο Σύνδεσης.

Όπως προβλέπεται στο Διαπραγματευτικό Πλαίσιο, στις ετήσιες Εκθέσεις Προόδου, αλλά και σε σειρά Συμπερασμάτων του Ευρ. Συμβουλίου και του Συμβουλίου, ιδιαίτερη έμφαση αποδίδουμε (α) στο σεβασμό των κυριαρχικών δικαιωμάτων των κρατών-μελών να εξερευνούν και να εκμεταλλεύονται τις πλουτοπαραγωγικές τους πηγές, (β) στην άρση της απειλής πολέμου κατά της χώρας μας, (γ) στην εκπλήρωση των υποχρεώσεων της Τουρκίας έναντι της Κυπριακής Δημοκρατίας (Πρόσθετο Πρωτόκολλο, Εξομάλυνση των σχέσεων με την Κυπριακή Δημοκρατία), (δ) στην αποτελεσματική αντιμετώπιση της, εξ ανατολών, παράνομης μετανάστευσης, (ε) στην προσχώρηση της Τουρκίας στη Σύμβαση Η.Ε. για το Δίκαιο της Θάλασσας, που αποτελεί κοινοτικό κερκτημένο, (στ) στην παραβατική συμπεριφορά της Τουρκίας στο Αιγαίο ως πρόβλημα που, μεταξύ άλλων, άπτεται και της ασφάλειας πτήσεων στην περιοχή, (ζ) στην προάσπιση των δικαιωμάτων της ελληνικής μειονότητας στην Τουρκία και του Οικουμενικού Πατριαρχείου.

Στις 18 Ιουλίου 2016, το Συμβούλιο Εξωτερικών Υποθέσεων υιοθέτησε Συμπεράσματα σχετικά με τις εξελίξεις στην Τουρκία την επαύριον της απόπειρας πραξικοπήματος.